

**TÜRK
KOOPERATİFÇİLİK
KURUMU**

İ İ İ KOOPERATİFÇİLİK

Sayı - Number : 30
Ekim - Aralık : 1975
October - December

THE TURKISH COOPERATIVE ASSOCIATION was founded at Istanbul University in the year 1931, under the name of the Turkish Cooperative Society (Türk Kooperatifçilik Cemiyeti).

Its headquarters was moved to Ankara in late 1933, and at the beginning of 1934 amended its Statutes in conformance with the conditions prevailing at that date.

The Society changed its name as the «Turkish Cooperative Association» in 1948, and amended its Statutes in conformance with the Law on Associations No. 3512.

The General Assembly of the Association convened on 30th May 1964 and resolved that in the light of its 33 years of experience and in accordance with the requirements of the planned economy era, the Statutes of the Association should be re-written. The new Statutes draw up accordingly were reviewed and adopted by the General Assembly at its meeting on 27th June, 1965.

The Government declared it as an Association Serving Public Interest in 1946. The subject with which the Association is concerned is theoretical and practical cooperative work. Its object is to propagate cooperative ideas in theoretical and practical fields, to promote the cooperative spirit and ideas, and to support activities in this direction.

In order to achieve the objects outlined in its statutes, the Association engages in the following activities :

a. Conduct or cause to be conducted research on the subject of cooperative movements, commission its members or other scholars, experts and authors to write articles and books and prepare summaries of articles and books on subjects pertaining to cooperative movements and publish them.

b. Prepare or cause to be prepared standard statutes and balance sheets for the various types of cooperatives.

c. Make contacts nationally or internationally among all types of public and private agencies, organizations, associations and persons on the subjects related to cooperative movements legislation and applications, and express its opinion on these subjects either directly or on request.

d. Convene academic meetings and arrange cooperative weeks, festivals and general cooperative conventions.

e. Conduct lectures, courses, seminars and general knowledge competitions in different parts of the country on the subject of cooperatives.

f. Join as member those international organizations and associations whose objects are similar to its own.

g. Set up a library in the headquarters of the Association, closely connected with the cooperative movement concept, legislation and application and composed of books, periodicals and brochures in Turkish and foreign languages.

h. Participate in the conventions of international cooperative organizations, attend the conferences to be arranged by such organizations and make the Turkish cooperative movement commonly known.

j. Make endeavours to ensure that the concept and application of the cooperative movement is widely diffused, that it develops and takes root, that it is included in the curricula of vocational schools, that chairs on the cooperative movement are instituted in the universities, academies and schools of higher learning and that institutes specializing in the cooperative movement are founded.

k. Support and sustain the activities and enterprises of existing cooperatives, act as guide to them in every respect, and at the request of the member cooperatives and cooperative organizations have their balance sheets audited, as well as assist cooperatives in solving their management problems.

KOOPERATİFÇİLİK

ÜÇ AYLIK KOOPERATİF İNCELEMELER DERGİSİ

Sayı : 30

Ekim — Kasım — Aralık — 1975

Tarım Kooperatifleri Çok Amaçlı mı, Yoksa
Tek Amaçlı mı Olmalıdır?

Yazan : İ Hakkı İnan
A. Ü. Ziraat Fakültesi Ziraat
Ekonomi ve İşletmecilik Kürsüsü
Asistanı

Kooperatiflerin Finansmanı

Şadi Uçuncü

Türklerde İmece Geleneği

Nail Tan

Günümüzde Türk Kooperatifçilik Akımı

Yazan : Ottfried C. KIRSCH
Çeviren : Celâl UZEL

Nijerya'da Kooperatifler

Yazan: Dr. M. O. İJere
Nijerya Üniversitesi Tarım Bölümü
Başkanı
Çeviren: Şimşek Arman
Zir. Yük: Müh.

The Cooperative Movement in Turkey

Basri İmece
Hikmet Biçentürk
(İsveç Raporu)

Türk Kooperatifçilik Kurumu Tarafından
Üç Ayda Bir Yayınlanır.

Sayısı : 7,5 TL.

Yazışma Adresi : Türk Kooperatifçilik Kurumu
Mithatpaşa Caddesi 38/A Yenişehir - ANKARA

Türk Kooperatifçilik Kurumu Adına İmtiyaz Sahibi :
Nusret UZGÖREN

★

Yazı İşleri Sorumlu Müdürü
Basri İMECE

★

Yayınlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir.

Dizildiği ve Basıldığı Yer
ŞARK
Matbaası — Ankara

CO-OPERATION

Number : 30

October — December : 1975

-
- Should agricultural co-operatives be of multi -
purpose or single-purpose type? **I. Hakkı İNAN**, Assistant at Farm
Management Department, Faculty
of Agriculture, Ankara University
- Financing problems in co-operatives **Şadi ÜÇÜNÇÜ**
- The shared-in work tradition among Turks **Nail TAN**
- The Contemporary Turkish co-operative movement **Ottfried C. KIRSCH**
(Trans : Celâl UZEL)
- Co-operatives in Nigeria **Dr. M. O. İJERE**, Director of
Agriculture Department, Univer,
sity of Nigeria
(Trans. : Şimşek ARMAN, Agr.
Eng.)
- The co-operative movement in Turkey **Basri İMECE and Hikmet BİÇEN-**
TÜRK (Raper presented in Sweden)
-

Published by the Turkish Cooperation Association

Quarterly Review of Co-operative Studies

Correspondance Address

Türk Kooperatifçilik Kurumu
Mithatpaşa Caddesi 38/A Yenışehir - Ankara

Editor for the Turkish Cooperative Association
Nusret UZGÖREN

Associate Editor

Basri İMECE

(All the Articles express the views of the writers but not of
the Association)

TARIM KOOPERATİFERİ ÇOK AMAÇLI MI YOKSA TEK AMAÇLI MI OLMALIDIR?

Hazırlayan
İ. Hakkı İNAN
A. Ü. Ziraat Fakültesi
Zirai Ekonomi ve İşletmecilik
Kürsüsü Asistanı

GİRİŞ :

Tarım kooperatifi, üyelerinin ekonomik ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla küçük çiftçiler tarafından kurulan bir birleşmedir. Çiftçiler bu birleşmede kendi ekonomik güçlerini ortaya koyarak, belirli bir ekonomik olay için en uygun iş hacmini sağlamaya çalışırlar. Bunu yapmaya çalışırken, kooperatificilik ilkelerini uygulamak ve amaçlarını önceden saptamak zorundadırlar. O halde, tarımsal kooperatificilikte en önemli sorunlardan bir tanesi amaç veya amaçların belirlenmesidir.

Tarım kooperatifleri genellikle iki grup altında incelenir :

- 1) Tek Amaçlı Tarım Kooperatifleri
- 2) Çok Amaçlı Tarım Kooperatifleri

Bu şekilde yapılan sınıflandırmada, kooperatifin kendisine amaç seçtiği faaliyet veya faaliyetler esas alınmış olmaktadır. Kooperatifin belirli bir konuda (Örneğin; girdi temini, kredi, pazarlama gibi) çalışması halinde bu tip kooperatiflere tek amaçlı kooperatifler denilmektedir. Ortaklarının bir çok konudaki ihtiyaçlarını karşılayan tarım kooperatifleri ise, çok amaçlı kooperatifler olarak anılmaktadır.

TARİHÇE VE GELİŞİM :

Tarım Kooperatifleri Raiffeisen, Rochdale ve Fransız Kooperatifçilik modellerinden esinlenerek doğmuşlar ve değişik ülkelerde değişik şekillerde gelişme göstermişlerdir. Raiffeise'nin 1850 yılındaki orijinal kooperatif modeli gerçekte çok amaçlı bir kooperatif tipi idi. Çünkü, o zamanlar çiftçi, lokal tüccara ekonomik bakımdan tamamen bağımlı olduğundan, hem girdi ve hemde kredi temininde büyük güçlüklerle karşı karşıya kalıyordu. Bu güçlükleri önlemek ve işletmelerin ihtiyaçlarını karşılamak için üyeler, müteselsil kefalet esasına göre kooperatif borçlarını mallarıyla güvence altına aldılar. Burada, kooperatif girdi ve kredi temini ile bunlara ilişkin malî işlemleri yürütmekte ve çiftçi borçları pazarlanan ürünlerinin gelirinden kesilmektedir. Her ne kadar, Raiffeisen tipi kooperatif, kredi temin eden bir kooperatif modeli olarak görülürse de, ilk kuruluş yıllarında amaç, çiftçinin işletme ile ilgili bütün ihtiyaçlarını karşılamak idi. Kredi temin etmek ve daha sonra pazarlama fonksiyonlarını yerine getirmek, sadece tamamlayıcı fonksiyonlar olarak yerine getirilmiştir.

Kooperatifleşme hareketi geliştikçe, kırsal kalkınmada daha ileri aşamalara geçilmekte ve birleştirilen değişik fonksiyonların tek amaçlı ihtisaslaşmış kooperatiflere ayrı ayrı verildiği görülmektedir. Sistem genişleyip büyüdükçe, organizasyon ve işbirliği de giderek önem kazanmaktadır. Raiffeisen kooperatiflerinde bütün bu aşamalar görülmüş ve sonuçta Raiffeisen Bankası tek amaçlı ihtisaslaşmış bir kooperatif modeli olarak ortaya çıkmıştır.

Bazı batı Afrika ülkelerinde de buna benzer bir kooperatifçilik hareketi görülmüştür. Bu kooperatifler ilk kuruluş yıllarında çiftçinin kredi, alım, satış gibi tüm sorunlarını çözmek için çok amaçlı kooperatifler şeklinde çalışmışlardır. Ancak, bu kooperatifler dikey bütünleşmeden (üst örgütlenme de denilebilir) yoksun oldukları için yeterince başarılı olamamışlardır. Halbuki çok amaçlı kooperatif modelinin başarılı olabilmesi için lokal seviyeden ulusal seviyeye kadar çok iyi bütünleşmiş ve kapsamlı bir kooperatif organizasyonuna ihtiyaç vardır. Aksi halde, bu kooperatiflerin bölgesel ve ulusal pazarlarda yarışabilmesi olanaksızdır.

Diğer taraftan, üçüncü dünya ülkelerinden bir çoğunda çok amaçlı tarım kooperatifleri pek yaygın değildir. Genellikle çiftçilerin ürünlerini pazarlayan tarım kooperatifleri faaliyette bulun-

maktadır. Bu kooperatifler önceleri buldukları bölgedeki pazarlama kuruluşları ile yakın işbirliği içindeydiler. Pazarlama kuruluşları daha sonraları devletin resmî daireleri durumuna geldiler ve kooperatiflere kredi verme veya özel bankalara karşı teminat göstererek kooperatiflere kredi olanağı sağlama görevlerinde bulundular.

TEK AMAÇLI VE ÇOK AMAÇLI KOOPERATİFLERİN BAŞLICA ÖZELLİKLERİ :

Uygulamalarda çok amaçlı ile tek amaçlı kooperatifler arasında bir tercih yaparken genellikle şu faktörler gözönüne alınmaktadır :

- 1) Kooperatife üye olan çiftçilerin ihtiyaçları,
- 2) Bölgenin ekonomik yapısı ve hayat standardı,
- 3) Hukukî mevzuat,
- 4) Bölgenin özel koşullara ve gelenekleri,
- 5) Sorumluluk yüklenebilecek yöneticilerin bulunabilme olanakları.

Yerleşim projelerini gerçekleştirmek ve çiftçilerin üretimlerini arttırmak hedefini güden kırsal kooperatifler, çok amaçlı kooperatif modelinin oldukça mükemmel bir örneğidir. Aynı şekilde, grup ziraatı (Group - Farming) yapan çiftçilerin meydana getirdiği kooperatif tipi de çok amaçlı kooperatif kapsamına girmektedir. Her iki tipte de kırsal toplumun ekonomik kalkınmasını toptan gerçekleştirmeyi amaç edinen bir tarımsal reform söz konusudur.

Kooperatife üye olan çiftçilerin ihtiyaçları çok, hayat standartları düşük, sorumluluk yüklenebilecek yönetici bulma imkânı fazla ve bölgenin gelenek ve özel koşulları uygun ise, çok amaçlı tarım kooperatiflerini tercih etmek daha yararlı olur. Ancak, bu kooperatiflerin kurulabilmesi ve faaliyette bulunabilmesi için hukukî mevzuatında buna uygun olması gerekir. Örneğin, Toprak Reformu kooperatifleri kurulurken, bunların hizmetlerini kolaylaştırıcı kanunlarda birlikte, çıkarılmaktadır.

Tek amaçlı kooperatifler daha çok ticarete yönelme ve ihtisaslaşma sırasında gerekli olmaktadır. Burada, kooperatifin bir tek daldaki faaliyetleri oldukça kompleks olup, uzmanlaşmış elemanlara ihtiyaç gösterir. Aynı şekilde üyelerde genellikle bir tek

*TARIM KOOPERATİFLERİ ÇOK AMAÇLI MI,
YOKSA TEK AMAÇLI MI OLMALIDIR?*

konuda tarımsal faaliyette bulunmakta ve ürünlerinin en iyi şekilde değerlendirilmesini istemektedirler.

Soruna bu açıdan bakıldığında, kalkınmakta olan ülkeler için çok amaçlı tarım kooperatiflerinin tercih edilmesi halinde sağlanacak yararlar daha fazladır. Bunları şu şekilde özetlemek mümkündür :

- 1) Çok amaçlı tarım kooperatifleri kısa vadeli kalkınma için çiftçiye büyük yararlar sağlar.
- 2) Çiftçinin malî ilişkilere ait bilgisinin olmayışı, bu tip kooperatifler için sakınca yaratmaz. Bu işlemler kooperatifçe yürütüldüğünden çiftçi için para ve zaman kaybı söz konusu değildir.
- 3) Bütün problemler ekonomik işbirliği ve karşılıklı yardım çerçevesinde bir tek kooperatifte ele alınır.
- 4) Kooperatif yöneticileri üyelerin durumuna ilişkin daha sıhhatli bilgi elde edebilirler.
- 5) Tek amaçlı kooperatiflerin çoğuna göre daha az sermaye ve ortaklık payına ihtiyaç vardır.
- 6) Çok amaçlı kooperatiflerde ünite başına sabit masraflar daha az ve gelirler daha fazla olduğu için ehliyetli idareci bulma olanağı da fazladır.

Bunlara karşılık çok amaçlı kooperatiflerin aynı derecede önemli olmayan şu sakıncaları vardır :

- 1) Değişik hizmetlerin bir tek kooperatifte birleştirilmesi, özellikle kredi ve ticaret konularında uzmanlaşmış yöneticilere ihtiyaç gösterir. Ancak, tarımsal kalkınmanın ilk aşamalarında ne çok amaca ve ne de ihtisaslaşmaya hizmet edebilecek uzmanlar vardır. Bu nedenle, Kooperatifçilik veya Tarımla ilgili Bakanlık kuruluşlarının yayım görevlilerinden yararlanmak en iyisidir.
- 2) Çok amaçlı kooperatiflerde malî kontrol oldukça güç olup, bir şubedeki başarısızlık diğer şubelerdeki başarılar tarafından kapatılabilir. Bu nedenle, değişik görevlerin birleştirilmesi ileri bir muhasebe tekniğine ihtiyaç gösterir. Örneğin, birim maliyetlerin hesaplanmasında sabit masrafların dağıtılması oldukça güçtür. Özellikle kooperatifin hesaplarının tutulmasında, uzman yardımı zorunlu olmaktadır.

Bütün bu faktörler incelendiğinde, tek amaçlı kooperatiflerin bölgesel kalkınma sürecinin ikinci aşamasında daha yararlı olacağı söylenebilir. Çünkü, bu aşamada ihtisaslaşma fonksiyonları başlamış olacaktır. Bu fonksiyonlar için ayrı şubeler açmak, iş hacmi yönünden de, ancak bu aşamada uygun olmaktadır. Kuşkusuz, bölgesel birlikler tarafından yol gösterilen ve yönetilen tek amaçlı kooperatifler arasında çok iyi bir yatay işbirliği ve bütünleşmeye ihtiyaç vardır.

KOOPERATİFLER ARASINDA İŞBİRLİĞİ :

Kooperatifler arasında gerçekleştirilen işbirliği şekilleri oldukça farklı olabilmektedir.

Pazarlama kooperatifine üye olan bir çiftçi, aynı zamanda kredi kooperatifine üye ise, bu çiftçi pazarlama kooperatifi ile ürünün satışı için bir sözleşme imzaladığı takdirde, kredi kooperatifinden borç para alabilmektedir. Hattâ, pazarlama kooperatifi, çiftçi borçlarının kredi kooperatifi tarafından doğrudan doğruya hesaptan düşülmesine izin verebilir. Bunun anlamı pazarlama kooperatifi ve bütün üyelerinin tutulan borç ve ihtiyat hesapları ile kredi kooperatifinin müşterileri olduğudur. Bu nedenle, kredi kooperatifi defterlerinin ilgili hesaplarında çiftçiler ile pazarlama kooperatifi ve kredi kooperatifi arasındaki işlemler kaydedilmektedir.

Başka bir işbirliği şeklinde, sadece pazarlama kooperatifi kredi kooperatifinin üyesi olup, kredi kooperatifinden sağladığı kredi üyelerine dağıtır. Ürün satışları yapıldıktan sonra, pazarlama kooperatifi üyelerine dağıtacağı satış hasılatlarından alınan kredi borçlarını düşer ve kredi kooperatifine borcu geri öder. Bu şekilde kredi kooperatifinin bir çok çiftçi yerine sadece bir üyesinin olması işleri kolaylaştırır. Buna benzer bir örnek, bazı Afrika ülkelerinde merkezi bir kooperatif bankası ile işbirliği yapan pazarlama kooperatifleridir. Bankanın kendi şubeleri yoktur ve ticaret bankaları ile işlem yapar. Çiftçiler, kooperatif ürünü satmasa da hasattan sonra avans alma imkânına sahiptirler.

Kredinin pazarlama kooperatifi tarafından nakit olarak verilmeyip, işletme yatırım ve girdileri için verildiği bir başka usulde kooperatif, üye çiftçiyle belirli bir kredi limiti için anlaşır. Çiftçi bir alım kooperatifi yardımıyla makina, ilaç, tohumluk gibi ihtiyaç maddelerini temin eder. Bunların temininde, pazarlama kooperati-

fi yardımcı olur. Bu tip işbirliği iki değişik amaçlı kooperatif arasındaki anlaşma veya sözleşmelere dayalı olarak, çok amaçlı kooperatiflerde mevcut olan aynı organizasyon şemasına uyar.

Aynı şekilde işbirliğine pazarlama ile tüketim kooperatifleri arasında rastlanmakta ise de, kredi ile pazarlama kooperatifleri arasında bu şekilde bir bağlılık yoktur. Üretim ve tüketim kooperatifleri arasındaki işbirliği ise, genellikle çok kademeli yaygın bir sistemde vey uluslararası kooperatif kuruluşlarında ortaya çıkmaktadır.

Kooperatifler arasında işbirliği ve karşılıklı yardım birçok Asya ve Afrika ülkesinde başarı ile uygulanmaktadır. Bu şekilde, çok amaçlı kooperatifler ile tek amaçlı kooperatifler veya tek amaçlı kooperatiflerin kendi aralarında meydana getirdikleri işbirliği ve yardım şekilleri ile kırsal kalkınmayı hızlandırmak mümkün olabilmektedir.

SONUÇLAR VE ÖNERİLER :

Birbirinin alternatifi olarak, çok amaçlı veya tek amaçlı kooperatiflerinin değişik cepheleri şu şekilde özetlenebilir.

- 1) Kredi temini ve pazarlama hizmetlerinin birleştirilmesi tarımsal işletmenin ikili ihtiyaçlarının sonucudur. Bu nedenle, yatay bütünleşme, değişik tek amaçlı kooperatifler ile olan alışverişlerinde, çiftçinin bizzat kendisi tarafından gerçekleştirilmelidir. Aynı şekilde, çiftçiye tüm hizmetleri birleştirerek sunan kooperatif de, bu bütünleşmeyi realize etmelidir.
- 2) Kalkınmata olan ülkelerdeki küçük çiftçiler, yeterli işletmecilik bilgisine sahip olmadıklarından değişik tek amaçlı kooperatifler tarafından sunulan hizmetlerden tam olarak istifade edemezler. Bu nedenle, bu hizmetler çok amaçlı bir kooperatifte birleştirilmeli veya değişik kooperatifler organize edilen bir işbirliği şekli geliştirilmelidir. İkinci şekilde, oldukça karışık bir idarî organizasyon ve işbirliğine ihtiyaç vardır. Özellikle sözleşmeler, anlaşmalar, defter tutma ve muhasebe işlemlerinde bu işbirliği zorunludur. Bu nedenle, tek amaçlı kooperatifler arasındaki işbirliği ve koordinasyon şekilleri, bölgede tarımsal kalkın-

manın ikinci aşamasında daha verimli bir şekilde gerçekleştirilebilir.

- 3) Kooperatifler tarafından birleştirilecek hizmetler, genellikle yapıldığı gibi, sadece alım, kredi ve pazarlama alanında olmamalıdır. Aynı zamanda, tarımsal işletmecilik konusunda yayım, eğitim ve danışmanlık görevlerini de kapsamalıdır.
- 4) Bir ülkede ekonomik ve sosyal kalkınmanın ilk aşamalarında en verimli kooperatif modeli çok amaçlı kooperatif tipidir. Çünkü oldukça spesifik konuları bir arada sunan kooperatif çiftçiler için çok daha uygundur. Böyle bir durumda, ihtiyaç duyulan bütün hizmetlerin kooperatifin bizzat kendisi tarafından yapılma zorunluğu yoktur. Arzu edilen bütünleşme (entegrasyon) derecesine göre, bu hizmetler dışardan da sağlanabilir (Japonya ve Ugan'da olduğu gibi).

1969 yılında Nairobi'de yapılan FAO'nun ikinci Danışma Konferansında, kalkınmakta olan değişik ülkelerdeki pratik tecrübelerle dayanarak, özellikle bu ülkelerdeki eğitim düzeni açısından çok amaçlı kooperatiflere öncelik verilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Türkiye için de bu tip kooperatiflerin önemi büyüktür.

Türkiye'de Tarım Satış Kooperatiflerini pazarlama kooperatifleri olarak düşünürsek, Tarım Kredi, Pancar ekicileri gibi kooperatifleri tek amaçlı kooperatifler olarak saymak yanlış olmayacaktır. Ancak, bu kooperatifler daha çok bağımsız çalışarak birbirleri ile sıkı işbirliğinde bulunmazlar. Halbuki, hububat, şeker pancarı yetiştiren ve hayvancılıkla uğraşan bir çiftçinin üretimle ilgili olarak girdi ve kredi temini ile ürününü pazarlaması için bugün en az iki kooperatifin üyesi olması gerekir. Çünkü, pancarı yetiştirebilmesi için pancar ekicileri kooperatifine üye olmak zorundadır. Aynı şekilde, hububat yetiştirmek için işletme sermayesini kredi ile tamamlamak zorundaysa, Tarım Kredi Kooperatifinden yararlanmalıdır. Eğer, hayvancılık için de finansman ihtiyaç duyuyorsa, mahallî bir hayvancılık kooperatifine (Besi kooperatifi, Tavukçuluk Kooperatifi gibi) de üye olmak gereklidir. Görüldüğü gibi, birkaç tane tek amaçlı kooperatife üye olmak zorunda kalan üreticinin malî işlemlere ait bilgisi de az ise, oldukça büyük zorluklarla karşılaşacağı ve hatta bu kompleks ve zaman

alıcı işlemlerden dolayı parasal kayba uğrayacağı da söylenebilir.

O halde, çiftçinin tarımsal faaliyet ile ilgili bütün ihtiyaçlarını karşılayacak (kredi, pazarlama, alım, üretim ve hatta tüketim konularında) bir tek çok amaçlı kooperatif çok daha yararlı olacaktır. Gerektiği takdirde, çok amaçlı kooperatif, üyeleri adına ihtisaslaşmış kooperatiflerle işbirliğinde bulunabilir.

K A Y N A K L A R

- 1) Cooperative Information, 2/75, International Labour Office, Ceneva.
- 2) Dülfer, Eberhard; Operational Efficiency of Agricultural Cooperatives in Developing Countries. FAO, Rome 1974.
- 3) Mueller, Willard F; The Role of Mergers in the Growth of Agricultural Cooperatives, California Agricultural Experiment Station Bulletin 777, February 1961.
- 4) Mülâyim, Z. Gökalp; Tarımsal Kooperatifçilik, A. Ü. Ziraat Fakültesi Yayınları : 302 Ankara 1967.

Not : 28 sayılı (Nisan — Haziran 1975) dergimizde yayımlanan;

- a) «Kooperatif Sektör ve Bu Sektörün Millî Ekonomilerde Yeri ve Önemi» Konulu yazı;

1975 — 1 sayılı EGE TARIM EKONOMİSİ dergisinden iktibas edilmiştir.

- b) 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu Açısından Kooperatif Teşekküllerin Hukukî Mahiyet ve Niteliği» konulu yazı : (İktisadî ve Ticarî İlimler Dergisi 1974/Sayı 2 den iktibas edilmiştir.

KOOPERATİFLERİN FİNANSMANI

Şadi ÜÇÜNCÜ

Kooperatiflerin sermaye yaratma sorununa özellikle kalkınma hamlesi içinde ağırlık verilmesi gerekmektedir. Bunun için de kooperatif üyelerinin belirli «fayda» gayesini oluşturmada şahsi bir takım maddî ilâveler yapma lüzumunu ortaya çıkarmaktadır. Diğer bir ifade ile ortaklar kendi kendine yardım metodu ile kooperatif için sermaye (finans kaynağı) yaratma gayreti göstermelidirler. Mevcut bilimsel imkânlar çerçevesinde kooperatifler için 4 finans kaynağı yolu mevcut olduğu ortaya çıkmaktadır.

- a — Kefalet ve borçlara karşı sorumlu olma veya olmama şeklinden hareket edilerek Tevdiat yolu ile finansman;
- b — Üye - İkras Finansman yolu;
- c — Dış finansman kaynakları;
- d — Kazancın üyelere dağıtılmayarak kooperatif bünyesinde finans olanağı sağlamak;

Kooperatiflerin finansman yönünden gelişmesine kısaca göz atacak olursak geleneksel kooperatiflerin ilkel kooperatifler gibi önceleri küçük çapta olduğu, zamanla büyüüp geliştiğini görürüz. Finansman perspektivi altında büyüme ve gelişim döneminde yavaş yavaş tedrici konsolide safhasını açıkça belirtebiliriz.

Genellikle kuruluş safhasında kooperatifler üyelerinin sermaye tevdiatı ile finanse edilirler. Fakat getirilen sermaye nispeten az, İştiraklerin değişkenliği dolaysi ile finans sonunu kafi derecede tamamlanamıyorsa, bunun yanında herşeyden önce kredi kabiliyeti yani kredi alabilme yeteneği güvenilir ve emin değilse, bu durum

da genellikle tevdiat sermayesinin fonksiyonu kooperatif üyelerinin sınırlı veya sınırsız kefaleti ve borçlara karşı sorumlu olmayı taahhüt etmeleri dolayısı ile tamamlanmaktadır. Duruma göre kooperatif, üyelerinin tevdiat sermayesinden —aynı zamanda üyelerinin kefaleti ve borçlara karşı tam veya kısmî sorumlu olma durumundan— tamamen vazgeçebilir. Fakat finansman sistemleri içinde en çok kullanılan metod üyelerinin birbirine yardım metodudur. Yani üyelerinin birbirine fayda yaratma metodudur. Bu durum da sermaye «**üye ikraz sermaye**» şeklinde muhtelif formlarda görünmektedir. Diğer bir durum da yabancı kapitalin kullanılmasıdır. Bu tip sermayenin temininde iki alternatifin ortaya çıktığını belirtebiliriz. Bu alternatiflerden birisi kooperatif olarak integre edilen ekonomik sektörlerden birinin üst yapısı çerçevesi içinde kredi —kendi kendine yardım— donatım şekli ile sermayenin temini olabilir. İkinci alternatif olarakta genel sermaye piyasası üzerinde özellikle tahvilât dağıtımını şeklinde sermayenin temini söylenebilir. Şunu belirtmek gerekirkî kaide olarak kooperatiflerin kuruluş safhalarında çeşitli finans imkânları belirli bir yönde birlikte saptanır.

Kooperatiflerin ikinci gelişim safhasında —Konsolide safhası— istisnasız kendi kendine finans prensibine göre davranılmaktadır. Bu prensibe kısaca göz atarsak prensibin hangi anlama geldiğini anlamış oluruz :

Yıllık kazançlardan belirli bir yüzde payı üyeler arasında dağıtılmayarak bir rezerv fona aktarılarak yeni bir sermaye fonu yaratılması şekli, kooperatiflerin finans sorununu en iyi çözen, sağlam, dayanıklı bir yoldur. Esasen finans olanaklarının genişletilmesi büyük kooperatiflerde aynı eşit koşullarda gelişmektedir. Meselâ zaruri addedilen başlangıç kapitalini temin etmek için kaide olarak kooperatiflerin üst seviyesinde üyeler arasında kapital dağılımını yüksek tutulabilmektedir. Bu kooperatif tiplerinde dahi kazancın bir kısmının kooperatifte alıkonması yolu ile finansman önemli bir ağırlık kazanmaktadır.

Kooperatiflerin finansmanına hukukî yönden bakacak olursak kanun koyucunun bu hususta ne gibi sınırlamalar veya yenilikler getirdiğini açık olarak görmüş oluruz : Hukuk genel olarak finansman sisteminin bütün önemli noktalarının sınırlarını tespit etmeyi ve hukukî bir temel düzeni teşkil etmeyi ele almaktadır. Kanun koyucu kooperatif müessesesini topluma en iyi faydası dokunan bir kıymet olarak tanımakta bu itibarla hukukî müeyyide-

lerle onun fonksiyon kabiliyetini garanti etmektedir. Hukukun bu koruyuculuğu yalnız müessese üzerinde değil, bilakis üyelerinin ve bütün hukukî münasebetlerin üzerinde dahi mevcuttur. Özel sistemlerinin kullanılmasını sosyal düzen kuvvetlerinin serbest oyununa teslim etmemektedir.

Hukukî açıdan şu sorular sorularak, kanun koyucu kooperatifleri yalnız tevdiat finansmanı ile iktifa etmesine müsaade ediyor mu? veya ilâveten kefaletin veya borçlardan dolayı sorumluluğun üzerine alınmasını istiyor mu veya kooperatifin arzusuna mı bırakıyor? açıklamalar getirilebilir. Böylece kaidelerin temelinde de kendi özel gaye ve kıymet anlayışı ortaya çıkmaktadır ki burada bir kıymet ve gaye anlayışının önemli tesirleri yaratması kanuna uygundur. Kanun koyucunun getirmiş olduğu bu tip kaidelere misal olarak aşağıdaki örnekleri belirtebiliriz.

1 — Kooperatifteki paylara göre :

- a — Kooperatif paylarının en az veya en yüksek tutarı;
- b — Payların ödenişinde ödenecek payın en yüksek tutarı;
- c — Taahhüt mükellefiyeti;
- d — Takas sorunu;
- e — Payların vesika ile tastik ve teyidi;
- f — Üye ikrazinde değişiklik;
- g — Bir üyenin ayrılması halinde payının iadesinin ölçüsü ve sahası;
- h — Tевdiat sermayesine göre bilânço tanzim mevzuatı;
- l — Üyelerin listesi;
- k — Paylara taallük eden lüzumlu statünün fihristi;

2 — Kefalet ve borçlara karşı sorumluluğa göre :

- a — Kefaletin şekli;
- b — Kefaletin toplamı;
- c — Kefalet şeklinin değiştirilmesi;
- d — Kefaletin realize edilmesi;
- e — Kefaletin devamı;

3 — Diğer finans yollarına göre :

- a — Üye ikrazlarının gelişme kaideleri ve özellikle Revolving - sistemi;
- b — Borç tahvillerinin kullanılışı;

Kısaca kooperatiflerin finansmanı konusunda hukukî gelişmeleri ve kanun koyucunun isteklerini şu şekilde özetleyebiliriz :

Kanun koyucu tevzii edilmeyen kârdan finans olanağı yaratma kaidelerini özellikle kabul etmektedir. Yani kanun koyucu yıllık kârlardan bir rezervin teşkilini istiyor. Aynı zamanda yıllık en az dağıtım payını en az kapital rezervini sınırlandırıyor.

Kanun rezervin üyeler arasında kısmen veya tamamen dağılımını da yasaklamayı, ayrıca ayrılan üyeden payın rezerve devrini engellemeyi getiriyor.

becya

TÜRKLERDE İMECE GELENEĞİ

Nail TAN

Millî Folklor Araştırma
Dairesi Başkanı

Birlik, beraberlik kuvvettir. «Sürüden ayrılanı kurt kapar», «Bir elin nesi var, iki elin sesi var» gibi birçok atasözümüz, beraberliğin önemini belirtir. Birlik, beraberlik Türk ulusunun temel özelliklerindedir. Türk kahramanlığı, bu temel özelliğin sonuçlarından sadece biridir. Türk ulusunun geleneksel kültürü (folkloru) içinde, birlik beraberliğe, karşılıklı yardımlaşmaya dayanan önemli bir geleneğimiz vardır : İmece... Bu yazıda, imece geleneğimiz dikey ve yatay bir araştırma metoduyla incelenecektir.

I. Tanımı :

Çeşitli sözlük ve yazılarda imece tanımlarına, imece yerine kullanılan kelimelere rastlamaktayız. Tespit ettiğimiz tanım ve varyant kelimeleri şöylece sıralayabiliriz!

imece is. : Birçok kimselerin toplanıp elbirliğiyle bir kişinin işini görmesi ve böylece işlerin sıra ile bitirilmesi¹.

imece (imeci) : Birçok kimselerin bir iş için toplanıp elbirliği yapması².

imece /imece, imerci/ : Birçok kimselerin toplanıp elbirliğiyle bir kişinin işini görmesi (Burdur; Irgılı - Çivril - Denizli; Tepeköy - Torbalı - İzmir; Alaşehir - Manisa; Demirkapı - Susurluk - Balıkesir; Fili - Biga - Çanakkale; Sivrihisar - Eskişehir; Akyazı - Sakarya; Bolu; Kurşunlu; Saray - Çankırı; Sungurlu, İskilip - Çorum;

Merzifon - Amasya; Trabzon; Çayağzı - Şavşat - Artvin; Akçikent - Nizip - Gaziantep; Eşke - Divriği - Sivas; Çanlı - Ayaş - Ankara; Akkişla - Bünyan, Pınarbaşı - Kayseri; Niğde; Akçalar - Seydişehir - Konya; Güzelsu - Akseki - Antalya; Yerkesik - Muğla)

/imeci/ : (Gemen - Yalvaç - Isparta; Bolu; Peşman - Daday - Kastamonu; Çorum; Boyabat - Sinop; Çarşamba - Samsun; Merzifon - Amasya; Danışman - Fatsa - Ordu; Bulancak, Nefsiköseli - Görele, Tirebolu - Giresun; Trabzon; Rize; Yavuz, Çavdarlı - Şavşat, Bağlıca - Ardahan - Artvin; İrişli - Bayburt - Gümüşhane; Sarıkamış - Kars; Ağın - Erzincan; Sivas; Haymana - Ankara; Kırşehir; İncesu, Develi, Türkmen - Bünyan - Kayseri, Bahçeli - Bor - Niğde; Ermenek - Konya; Gerdan - Adana; Navdalı - Mut, Anamur, Gezende - Gülnar - İçel; Antalya; Fethiye - Muğla)

/imerci/ : (Kuzköy - Akkuş - Ordu)³

imece : Umumun yardımı ve elbirliği ile yapılan iş (Akçakent «Nizip - Gaziantep»; İrgili «Çivril - Denizli»; Sungurlu «Çorum»; Bolu)⁴

imeci : (Taşköprü, Kastamonu; İçel; Karahisar, Develi «Kayseri»; Genезin «Avanos», Köşker «Kırşehir»; Sinop; Navdalı «Mut - İçel»; Türkşerefli «Haymana - Ankara»; Gemen «Yalvaç - Isparta»; Gerdan, Kocaveliler «Karaisalı», Seyhan; Antalya; Şiran «Gümüşhane»; Trabzon)⁵

emece, meci : Tek başına başarılması mümkün olmayan veya zamana mütavakkif olan bir işi anında ve bir hamlede çıkarmak için yapılan yardımlaşma ve elbirliğidir⁶.

İmece : Gelenek hukukunda imece şu şekilde tanımlanabilir. Bitirilmesi müstacel olan ve fakat sahibi tarafından becerilemeyen tarla veyahut ev işlerine konu komşunun, akrabanın ve bazan da bütün köy ahalisinin kollektif bir şekilde, bedelsiz olarak yardımlaşmada bulunmasıdır⁷.

imecelik : Köyde yapılan işlerin mevsimine göre zamanında tamamlanabilmesi için bir arada oturanların birbirlerinden hiç bir karşılık beklemeden yardım etmeleridir⁸.

imeci okumak : İş için halkı imeceye çağırmak (Sinop; Samsun)⁹

emeç : 6. anlamı; Bağ ve bahçenin ekilmesinde yapılan karşılıklı yardım (Sivas)¹⁰

mece : Yardım, imece (Bursa)¹¹

meci : 1. Parasız iş gören yardımcı ırgat (Bolu; Gümüşhane; İstanbul; Pazarcık, Bozüyük - Bilecik; Edirne; İnebolu - Kastamonu; Ilıcaksu - Domanıç - Kütahya). 2. Evlenen kızların ev işlerine yardım etme (Bolu; Mustafakemalpaşa - Bursa)¹²

habetmek : Karşılıklı yardım (Erzincan)¹³

emeci : İşçi, gündelikçi (Afyon; Balıkesir; Kütahya; Tokat; Eskişehir; Düzce - Bolu; Çarşamba - Samsun; Merzifon - Amasya; Maraş; Adana)¹⁴

emeci : İşçi, gündelikçi (Afyon; Maraş; Seyhan; Konya; Balıkesir ve çevresi)¹⁵

imece (imeci) : Bedenen çalışan kadın veya erkek¹⁶

imece (ömece, öme, emece, meç)¹⁷

I. Türk kavimlerinde imece :

Türk gelenek hukukunun meydana getirdiği kurumlar içerisinden insancıl duygulara en geniş şekilde yer vereni hiç şüphesiz ki imece'dir. İmece, bir toplumsal yardımlaşma kurumudur. Tarım ve hayvancılıkla geçinen toplumlarda imeceye rastlamaktayız. İlkçağlarda, herhangi bir sebeple tarlanın işletilmesinden âciz kaldığı zamanlarda konu komşunun, yahut köy halkından bir kısmının karşılıksız olarak çalışmasıyla iş tamamlanmaktaydı. Bu ortak çalışma, köyün ortak mallarını ve daha sonraları vakıf arazisini de kapsamına almıştır¹⁸.

Yakut¹⁹, Kırgız²⁰, Kazan vs. Türklerinde imece vardı. Acele bitirilmesi gereken, fakat sahibi taarfından becerilemeyen tarla veya ev işleri konu komşunun, akrabasının bazan da bütün köy halkının yardımlarıyla sonuçlandırılıyordu. Yapılan yardım bedenle oluyordu. Diğer yardımlaşma vasıtalarına baş vurmamak (para vermek gibi) yasaktı. İş sahibi, iş bittikten sonra bir ziyafet verirdi²¹.

Karakırgızlarda imece ancak bir gün sürerdi²².

Teşkent Türklerinde imeceye «haşar» deniyor ve iş birkaç gün sürebiliyor. İş sahibi, imece süresince çalışanları doyurmakla yükümlüdür. Haşar, karşılıklı yardımlaşma ilkesine dayandığından bütün köy halkının katılması gerekiyordu²³.

Kazan Türklerinde, eskiden yalnızca okullar ve imamlar için odun toplanırken imeceye baş vurulmakta olup bu tür yardımlaş-

maya «ömö» adı verilmiştir. Ömö ziyafetinde ikram edilen de kaz yemeğidir²⁴.

Sibiryaya Buryatlarında imece yalnız tarla işleri için yapılmıyordu. Herhangi bir iş için bu yola baş vurulabilirdi. Söz gelimi, ev yapan kimseye komşularının yardım etmesi bir görevdi²⁵.

İmece görevinden kaçınanlara belirli örfi cezalar tayin etmişse bile gene de toplumun düşüncelerine uygun bir takdir cezası verilir. Kırgız örfü, imecedan kaçınanlara «ayıp» cezasını takdir etmiştir. Özellikle Kırgız Türklerinde, takdir niteliğindeki basit cezalar, ağır cezalar kadar tesir yapmaktadır²⁶.

III. Türkiye'de imece :

Anadolu'da, gelenek hukukunda kurulmuş toplumsal yardımlaşma kurumlarından en geniş şekilde uygulananı imecedir. Özellikle köy hayatı sürenler arasında imece, geleneksel ve toplumsal bir yardımlaşma metodu olarak vaz geçilmeyecek bir şekilde benimsenmiştir²⁷. Anadolu'daki imece geleneği ile diğer Türk kavimlerindeki imece geleneği arasında hemen hemen hiç fark yok gibidir. Bu durum, Türklerin Anadolu'ya gelmede nimece'yi bildiklerini göstermektedir. Yurdumuzda da imece'de karşılıksız bedenen yardım esastır. İş sahibi sadece çalışanların yemeğini verir. İmece'den kaçınanları halkımız hoş görmez. İmece'ye bedeni sağlam olanlar sevinçle koşar. İmece günleri, âdeta bir bayram havasını taşır.

a) İmecelik işler :

— Yetim, dul, asker ailesi, kocası gurbette kadınlar, hastalar ve yaşlıların köy hayatıyla ilgili her türlü işleri,

— Tarla sürme, ekme, biçme, mahsulü taşıma, harman işleri, sebzeçilik ve meyvecilikle ilgili işler,

— Fakir ve yetimlerin cihaz ve düğün işleri,

— Yangın, sel ve deprem felâketine uğrayanlara ev yapmaya da onarma,

— Köy odası, okul, cami, çamaşırhane yapımı ve onarımı, köy mezarlığının tanzimi,

— Köy tarlalarının ekimi ve hasat işleri,

- Köy yollarının yapımı, onarımı, köye elektrik ve su getirme,
- Köy öğretmen, imam ve ebesine odun getirme, eşyasını taşıma,
- Kışlık odun nakliyatı, tezek yapımı,
- Kışlık yiyeceklerin hazırlanması (Buğday yıkama, un öğütme, bulgur çekme, erişte kesme gibi),
- Ot biçmek, toplamak, taşımak,
- Hayvanlar için kışlık yaprak tedariki,
- Yün yıkamak, taramak, eğirmek,
- Kilim ve hasır dokumak,
- Tarlada taş temizliği,

Yukarda sıralanan imece işlerinden bir bölümünü sadece erkekler (odun, kereste taşıma, yol ve ev yapımı, onarımı vb.), bir bölümünü sadece kadınlar (buğday yıkama, mısır ayıklama, yün tarama vb.), büyük bir bölümünü de kadın - erkek birlikte yaparlar.

b) Kanunlarımızda imece :

İmece'nin sosyal ve ekonomik bir kurum olarak geleneklerimiz arasında yaşadığı dikkate alınarak bazı kanunlarda bu çok faydalı toplumsal yardımlaşma geleneğinden faydalanılmıştır. Köy gelirlerinden bir tanesi de imec'dir. Köy halkının, bazı hallerde de kasabalı ve şehirlinin ücretsiz olarak iş kuvvetine müracaat eden, yani imece'yi hukukî bir duruma getiren mevzuat²⁸:

1. 18/3/1924 gün ve 442 sayılı Köy Kanunu'nun 15. maddesi : «Köy işlerinin bir çoğu bütün köylü birleşerek imece ile yapılır.»
2. 13/5/1926 gün ve 839 sayılı Sıtma Mücadele Kanunu'nun 2. maddesi,
3. 26/5/1926 gün ve 858 sayılı Çekirge Kanununun'un 2. maddesini değiştiren 3/3/1928 gün ve 1235 sayılı kanun,
4. 14/6/1934 gün ve 2510 sayılı İskân Kanununun'un 43. maddesi,
5. 18/2/1937 gün ve 3116 sayılı Orman Kanunu'nun 89. maddesi,
6. 18/5/1941 gün ve 4109 sayılı Asker Ailelerinden Muhtaç Olanlara Yardım Hakkındaki Kanun'un 7. maddesi,
7. 19/6/1942 gün ve 4274 sayılı Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilât Kanunu'nun 25. maddesi.

Bu kanunlardan bir kısmı bugün yürürlükte değildir. Geleneksel hukukumuzun (halk hukuku) faydalı kurumlarından kanun koyucunun nasıl faydalandığını göstermesi bakımından yürürlükte olsun, olmasın bütün mevzuatı sıralamayı uygun gördük. Günümüzdeki siyasal anlayış, köylüyü, parasız iş mükellefiyetinden (imece'den) kurtarmaktan yanadır. İmece'yi sadece bir ekonomik yardımlaşma kurumu olarak görmek yanlıştır. Onun asıl fonksiyonu, sosyal yardımlaşmadır.

c) Ahilik ve imece :

Prof. Dr. Neşet Çağatay'a göre Ahi teşkilâtı, imece ve yaran kuruluşu halinde köylerimizde dağılmıştır²⁰. Bugün dahi, Çankırı, Isparta, Afyon, Kütahya, Safranbolu gibi il ve ilçelerimizde yaran odaları bulunmaktadır. Giderek etkisini kaybeden yaran odalarının bir görevi de köydeki sosyal yardım çalışmalarını yürütmektir. İmece yoluyla yapılan yaran yardımlarını, Sayın Çağatay Isparta'nın Gelendost ilçesine bağlı Yenice köyünde şöyle tespit etmiştir :

1. Yaranların düğünlerde yardımı :

Yaran efradından biri veya yakın akrabalarından biri evlenecek olursa, yaran düğünün bütün hizmetlerini yapar. Evlenecek kişi yarandan değil ve yoksul ise, bu yoksul gencin mahallesindeki yaran odası düğünü parasız üzerine alıp yapar.

2. Yoksul ve kimsesizlerin işlerine yardım :

Kışlık yakacağını temin edememiş dul, kocası askerde, kimsesiz yoksul kadınların, yaşlıların yakacağını taşırlar. Bu gibiler, yarana baş vurmadıkları halde evleri onarıma muhtaçsa, yaran onarımı yapar, hattâ yeniden ev inşa eder. Yaranlar bu tür işleri baştan savma değil iyi yaparlar.

3. Tarım işlerinde yardım :

Yaranlar, tarım işlerinde de, birbirlerine, yoksullara ve kimsesizlere karşılıksız yardım ederler. Söz gelimi; çift hayvanı ölmüş, yerine yenisini alamamış kişilerin tarlalarını sürer, ekinlerini zamanında biçemeyenlerin tırpan işlerini yapar, yağmurlar gelmeden harman işlerini bitirirler. Köylerde yardıma muhtaç olanlar az, yaranlar ise kalabalık olduklarından birer ikişer günde bitecek bu gibi işleri bıkmadan yaparlar.

II. bölümde belirttiğimiz gibi Türklerde imece geleneği çok eskilere inmektedir. Ahilik, bu çok faydalı sosyal yardımlaşma geleneğini töresi içine dahil etmiştir.

ç) Türkiye'de imecelerin özellikleri :

1. İmece ile müzik iç içedir. Müzik, imece grubunun yorulmadan, neşe içinde çalışmasını sağlamaktadır. Davul, zurna, kaval, bağlama, tulum ve keemençe en çok kullanılan çalgılardır.

2. Dinlenme anlarında (yemeklerden sonra) halay, horon gibi halk oyunlarımız oynanmaktadır.

3. Bereket törenleri yapılmakta, dualar edilmektedir. (Şarkışla, Akçakışla bucağında yığın yerine tarla sahibinin hanımı bir taş, bir toprak keseği ve bir hayvan tezeği koyar. Taş karnımız gibi tok demektir. Toprak bereket, tezek yakıt sembolüdür³². Niksar'da ekin biçen imecenin yanına gelen kişi şu sözlerle karşılaşır :

Ekenler biçer
Konanlar göçer
Cennetin kapısını
Cömertler açar
Cömertler aşkına
Verelim salâvat
Sallialâ Muhammet
Hey hey hey hey I³¹)

4. İmeceler, mânî söyleme geleneği dolayısıyla halkımızı şairleştirmektedir. Örnek mânîler³² :

Bulgur çekerken :	Ekinler ekilende
Elma attım alana	Harmana dökülenlerde
Gitti değdi tavana	Senin yolun beklerim
Bulgur sahibi yoktur	Bulgurlar çekilende
Müjde vererek bulana	
Tarlada taş toplanırken :	Tarla taşsız olur mu?
Bizim bağın başını	A kız kaşsız olur mu?
Toplayalım taşını	Hele görün ağalar
Bugün nasıl göreyim	Kuşluk aşsız olur mu?
Gaynımın gardaşını	
Ekin yolarken :	
Arpa ektilim bir evlek	Dağda darı harmanı
Dadandı kara leylek	İçinde değirmeni
Dedim bir murat alam	Sabah horozu öttü
Koymadı kahpe felek	Gelmez canımın canı

6. Her imece'de, imece sahibi yemek vermektedir.

6. İmece, bir idarecinin nezaretinde yapılan disiplinli bir faaliyettir. Sözelimi; ekin biçme ve yolma imecelerinde «öğler-cibaşı», «honcubaşı» denilen idareciler vardır. Birçok ilimizde «imecebaşı» terimi kullanılmaktadır.

7. İmece'ye katılanlar para ya da hediye almazlar. Sadece karınları doyurulur.

8. Mısır soyma, tütün dizme, fındık toplama imecelerinde yarışmalı oyunlar oynanır. Kazananlar, aralarında tayin ettiği ödüllü alırlar (yarıştıkları arkadaşlarından).

Notlar :

1. **Türkçe Sözlük** : V. Bs., S. 369, «Türk Dil Kurumu Yayınları Sayı : 293»
2. **Tarama Sözlüğü** : C. III, TTK Bsm., Ank. 1967, s. 2070, «Türk Dil Kurumu Yayınları Sayı : 212»
3. **Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü** : C. 7. TTK Bsm., Ank. 1974 2535, «Türk Dil Kurumu Yayınları Sayı : 211/7»
4. **Türkiye'de Halk Ağzından Söz Derleme Dergisi** : C. 2, Cumhuriyet Mat., İst. 1942, s. 790
5. **Türkiye'de Halk Ağzından Söz Derleme Dergisi** : C. 2, s. 790
6. **Dr. Cemal Alper Kazancıoğlu** : İmece - Emece - Meci, ÇORUH, C. I, S. 2. Nisan 1938, s. 10
7. **Prof. Ahmet Caferoğlu** : Türk teamül hukukuna göre «İçtimaî Muavenet» müessesesi, **VAKIFLAR DERGİSİ**, S. 2, 1942, s. 190
8. **Mustafa Turan** : Kazığman'da kadın imeceliklerinde mâni atma gelenekleri I. Uluslararası Türk Folklor Kongresi'nde okuduğu basılmamış bildirisinden.
9. **Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü** : C. 7, s. 2535
10. **Türkiye'de Halk Ağzından Söz Derleme Dergisi** : C. 2, s. 528

11. Türkiye'de Halk Ağzından Söz Derleme Dergisi : C. 3, Cumhuriyet Mat., İst. 1942, s. 1046
12. Türkiye'de Halk Ağzından Söz Derleme Dergisi : C. 3, s. 1046
13. Türkiye'de Halk Ağzından Söz Derleme Dergisi : C. 2, s. 695
14. Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü : C. 5, TTK Bsm., Ank. 1972, s. 1837, «Türk Dil Kurumu Yayınları Sayı : 211/5»
15. Türkiye'de Halk Ağzından Söz Derleme Dergisi : C. 2, s. 527
16. Mustafa Turan : a. g. k.
17. Hâmit Zübeyr - İshak Refet : **Anadilden Derlemeler**, Ank. 1932, s. 186.
18. Prof. Ahmet Caferoğlu : a. k., s. 190
19. M. V - iç; **Yuridiceskiye Obiçai Yakutov (Yakutların hukukî örfleri)**, «Jurnal Grajdanskago Prava» 1891, Kn. III, s. 67 (Cafeoğlu : s. 190)
20. Grodekov : **Kirgiziy i Karakirgiziy Sir-Darinskoy Oblasti (Sır - Darya eyaleti Kırgız ve Karakırğızlar)**, Taşkent 1889, C. I, s. 117 (Cafeoğlu : s. 190)
21. Prof. Ahmet Cafeoğlu : a.g.k., s. 190
22. Grodekov : a. g. e., s. 117
23. Prof. Cafeoğlu : a. g. k., s. 190
24. Radloff, W: **Versuch eines Wörterbuches der Türk-Dialekte**, Sanktpe-terburg 1893, C I, s. 1352 (Cafeoğlu : s. 190)
26. Prof. Ahmet Cafeoğlu : a. g. k., s : 191
27. Prof. Abdülkadir İnan : **Rapor «Türk Halkbilgisine ait maddeler IV**», İktisat Mat. İst. 1930, s. 12
28. Prof. Fehmi Yavuz : Türk köyünde imece, **TÜRK EKONOMİSİ**, Yıl 2, s. 13, Temmuz 1944, s. 9-11
29. Prof. Dr. Neşet Çağatay : **Bir Türk kurumu olan Ahilik**, A. Ü. Bsm. 1974, s. 159-171, «İlâhiyat Fakültesi Yayınları : 123»
30. Emin Kuzucular : Akçakışla bucağında ekin yolma, **SIVAS FOLKLORU**, s. 16, Mayıs 1974, ss. 11-12 ve 23
31. Hasan Aydın : Niksar'da orak zamanı, **TFA**, c. 7, s. 157, ss.2817-2818
32. Mustafa Turan : a. g. k.

Yabancı gözüyle Türk Kooperatifçiliği :

GÜNÜMÜZDE TÜRK KOOPERATİFÇİLİK AKIMI*

Yazan : Otfried C. KIRSCH
Çeviren : Celal UZEL

Türk Kooperatifçilik Akımının Bugünkü Durumu

Günümüzde çok amaçlı bir işlev yerine getirmekte olan tarımsal kredi kooperatifleri Türkiye'de kooperatifçilik kesiminin en önemli bölümünü oluşturmaktadır. 1973 yılı sonunda bu türden 2.040 kooperatif vardı ve üyelerinin sayısı da 1.305.646'yı buluyordu. Bir başka deyişle ülkedeki her üç çiftçi ailesinden birisi bu kooperatiflerin üyesidir. Sözü edilen kooperatiflerin finansman gereksinimleri Ziraat Bankası'nca karşılanmaktadır.

Pamuk, fındık, incir, üzüm, zeytin, yağlı tohumlar, kenevir, peynir, sezbe, meyve ve hayvansal ürünler konusunda yine Ziraat Bankası'nca desteklenmekte olan satış kooperatifleri de 1973 yılı sonunda 635'e ulaşmış olup yaklaşık olarak 245.000 üyeleri vardı. Bu kooperatiflerden 490'ı, ürün türlerine göre 32 kooperatif birliği içinde örgütlenmiş olup ayrıca bir tepe kuruluşları da vardır. Çalışma alanları kredi ve satış kooperatifleri arasında bir üstüste binme konusu olan durumlarda ayrıca kredi kooperatiflerine de üye olma zorunluğu söz konusudur.

* Entwicklung und Ländlicher Raum, «DAS Türkische Genossenschaftswesen heute», 5/1975

Kooperatif birlikleri kurmamış olan daha az sayıdaki bağımsız kooperatifler ise, belirli ürünler üzerinde uzmanlaşmaları söz konusu olmayan alanlarda giderek gerileme durumundadırlar. Bu kooperatiflerin Ziraat Bankası'ndan finansman kaynakları sağlamaları konusunda da önemli güçlüklerle karşılaşıldığı bilinmektedir.

Satış kooperatiflerinin genel bir kural olarak belirli ürünler üzerinde uzmanlaşmakta olmaları çiftçinin zorunlu olarak birkaç kooperatifte birden üye olmalarını gerekli kılmaktadır.

Köy İşleri Bakanlığı 1974 yılından beri köy kalkınma kooperatiflerinin kurulmasına ve geliştirilmelerini sağlamaya çalışmaktadır. Ancak bu geliştirme çalışmalarında, Almanya'ya işçi olarak gönderilmek için bu kooperatiflerden birisine üye olma ve üyelik payı ödeme zorunluğu konulduğu için bir zorlama vardır. Bu kooperatifler, yukarıda belirtilen özel durumun bir sonucu olarak, personel açısından önemli dar boğazlarla karşı karşıya kalmış oldukları gibi, dış ülkelere işçi olarak gönderilen kooperatif üyelerinde de pek çoğu da üyelik paylarını öngörülen süreler içinde ödemedikleri için günümüzde bu türden pek çok kooperatifler ya çalışamaz ya da dağıtılma işlemlerine başlamış durumdadır.

1973 yılı sonunda 3.512 köy kalkınma kooperatifi bulunmakta, bunların üye sayısı da 210.000'i bulmaktaydı. Bu kooperatifler, il gruplarına göre 32 birlik içinde örgütlenmiş olup hepsinin birden tek bir tepe kuruluşu vardır.

Köy İşleri Bakanlığı içinde özel bir sulama işleri bölümü vardır ve bu bölümün gerçekleştirilmesine ön ayak olduğu sulama düzenleri, işletilmek üzere özel sulama ve toprak koruma kooperatiflerine verilmektedir. 1973 yılı sonunda bu türden 1.047 kooperatifin 67.000 üyesi bulunmaktaydı.

Türkiye Şeker Fabrikaları Anonim Ortaklığı adını taşıyan bir üst kuruluş içinde örgütlenmiş olan Türk şeker endüstrisi de 1951 yılından beri şeker pancarı üreticilerini kooperatif bir düzen içinde örgütlenmektedir. Böylece, bu kesimde güçlü bir dikey bütünleşim, çok yönlü bir kapital desteği ve üretim yöntemlerinde en ileri yaklaşımların benimsenip uygulanmasına yol açan yeni bir çağdaş kooperatif örgütlenme anlayışına dayanan modern bir kooperatif kesimi doğmuştur. 1973 yılı sonunda 453.000 şeker pancarı üreticisi 19 pancar kooperatifi içinde örgütlenmiş bulunuyordu. Söz konusu kooperatifler üretimlerini, 17 şeker fabrikası bölgesi

içinde bulunmaları nedeniyle, önceden saptanmış fabrikalara göndermektedirler. Genel kural olarak her kooperatifin hangi fabrika ile iş yapacağı belirlidir; ancak iki yerde tek bir fabrika iki kooperatifle çalışma durumundadır. Şeker fabrikalarından on ikisi Türkiye Şeker Fabrikaları Anonim Ortaklığı'na bağlı olup beş fabrika özel kesimde yer almaktadır. Ancak bu son grubun kapitalinde Türkiye Şeker Fabrikalarının Anonim Ortaklığı ile kooperatiflerin de payı vardır. Kooperatiflerüstü bütünleşim çerçevesi içinde ayrıca bir banka, bir ulaştırma kooperatifi, bir kömür çıkarma kooperatifi, bir sigorta kooperatifi, bir tohumluk üretim kooperatifi ve bir de tarım makinaları üretim kooperatifi de görebiliyoruz. Son yıllarda ise Türkiye Şeker Fabrikaları Anonim Ortaklığı ile ona bağlı kooperatifler konservecilik ve patates üretimi gibi çeşitli tarımsal üretim ve tarım endüstrisi alanlarına da ortaklaşa el atmış durumdadırlar.

Alt düzey kooperatifler, 1973 yılındanberi bir kooperatif birliği içinde örgütlenme çalışmaları içindedirler.

Devlet tekeli olan çay üretimi alanında ise 90.000 çay üreticisinin üye olduğu 57 çay üretim kooperatifi beş kooperatif birliği kurmuşlardır. Bu kooperatifler, üretilen çayın fabrikalara göre dağıtımını ve ulaştırılmasını sağlarlar.

Kooperatifçilik akımı içinde ayrıca aşağıdakilere de değinmekte yarar vardır :

- 158.000 üyeli 147 balıkçılık kooperatifi ;
- 223.431 üyeli 486 küçük sanatkarlar kredi kooperatifi ;
- Çeşitli orman ürünleri ,el sanatları, sigortacılık, tüketim, ulaştırma, okul ve konut kooperatifleri .

Konut kooperatiflerini ayrı tutarsak, bu kooperatiflerin büyük çoğunluğunun tarım kesiminde yer aldıklarını görmekteyiz. Türkiye'de 1973 yılı sonunda toplam olarak 14.375 kooperatif ve 3.247.543 üye bulunmaktaydı. Ancak, çeşitli kooperatiflere birden üye olma gereğinin ortaya attığı durumun bir sonucu olarak, kooperatifleşmiş olan aile sayısının, belirtilen üye toplamının gösterdiğinden daha az olması gerekecektir.

Kooperatifçiliğin Yasal Temeli ve Gelişmesi :

Türkiye'de modern kooperatifçiliğin kökenleri 1863'te kurulmuş olan Memleket Sandıkları'na kadar uzanır. Bu sandıklar Mithat Paşa'nın önyak olmasıyla kurulmuş, 1967'de ise, yayınlanan

bir tüzük ile Osmanlı İmparatorluğu'nun bütün illerine yaygınlaştırılmışlardı. Bir başka deneme ise, 1913 yılında Aydın bölgesindeki incir üreticilerinin, ürünlerini anonim şirket biçiminde kurulmuş bir banka ve bir kooperatif aracılığıyla satılmasını sağlamayı öngören çabalarıdır.

1923 yılında Cumhuriyetin kurulmasından sonra, Batı ülkelerindeki hukuk düzeninin benimsenmesinin bir sonucu olarak 1924 yılında bir tüzük yayınlanmış ve 1928'de de tarımsal kredi kooperatiflerine ilişkin özel bir yasa konulmuştur. Bu yasa, Ziraat Bankası'nın Avrupa ülkelerindeki uygulamayı incelemekle görevlendirdiği bir komisyonun derlediği bilgilere dayanmaktaydı. Bu yasa ile birlikte Ziraat Bankası da, kooperatiflerin yeni yasa uyarınca yeniden örgütlenmelerini ve düzenlenmelerini sağlayacak bir statü geliştirmiştir. Yasa yedi yıl süre ile yürürlükte kalmış, 1935'te ise, biri tarımsal kredi ve öteki tarımsal satış kooperatiflerine ilişkin iki yasa konulmuştur. Söz konusu yasalar uyarınca Ziraat Bankası her iki kooperatif türü üzerinde bir denetim ve geliştirme görevi üstlenmekteydi. Bu kooperatiflere ilişkin ana tüzükler 1963 ve 1973 yıllarında yayınlanmış, 1972 yılında da tarımsal kredi kooperatiflerine ilişkin yasa 1581 sayılı Tarımsal Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Yasası ile önemli derecede değiştirilmiştir. Yeni yasanın getirdiği değişiklikler arasında özellikle tek amaçlılık işlevinin çok amaçlı bir düzenle değiştirilmesi ve kredi yanında alım ve satış alanlarına da yönelecek kooperatifler kurulmasının amaçlanması belirtilebilir.

Öteki tüm kooperatif türleri için ise yasal temel olarak 1926 yılında yayınlanmış olan Ticaret Kanunu geçerliydi. Bu yasada kooperatiflerle ilgili kurallar, İtalyan Ticaret Kanunu'ndan alınmış olan anonim şirketler bölümünde bulunuyordu. Bu durumda Türk kooperatifçilik hukukunun türevsel olarak değiştirilmiş bir hukuk türünün tipik bir örneğini oluşturduğu ileri sürülebilir. Bu kooperatifçilik hukukunda kooperatifçiliğin temel ilkeleri, çeşitli yasal kurallar içinde önemli derecede değişikliğe uğramaktadır. Sözümlü ettiğimiz hukuk anlayışı, Ticaret Kanunu'nun 1956 yılında yeniden gözden geçirilmesinde ve düzenlenmesinde de olduğu gibi korunmuştur. Gerçekten, yasanın 485'inci maddesi kooperatifleri, değişebilen kapitalli bir ticaret şirketi biçiminde tanımlamakta ve amaç olarak ta üyelerin ekonomik çıkarlarının kurulması ve karşılıklı dayanışmanın geliştirilmesi gösterilmektedir. 1948 yılında Ticaret Bakanlığı çeşitli kooperatif türleri için tip statüler geliştirmiş ve bunların uygulanmasını zorunlu kılmıştır. Ticaret Kanu-

nu'nun maddeleri, kredi ve satış kooperatiflerine ilişkin yasalarda açıkça başka kurallar getirilmediği sürece bütün kooperatif türleri için de geçerli bulunuyordu. 1960'ların ortalarında ise yeni bir yasa için gerekli çalışmalara başlanmış ve 1969'da 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu çıkarılmıştır.

Kooperatiflerin Geliştirilmesini Amaçlayan Kuruluşlar :

1950'den hemen sonra kooperatifçiliğin geliştirilmesi konusunda yeni bir döneme girildiğini görmekteyiz. Türkiye'nin ekonomisini bir ekonomik kalkınma planı uyarınca düzenleme ve hızlandırma çabaları çerçevesi içinde kooperatiflere ve kooperatifçiliğe büyük bir önem verilmektedir. Bu konuda, Devlet Planlama Teşkilâtı'na tarımın modernleştirilmesi konusunda kooperatiflere verilecek işlevlere ilişkin olarak bir dizi görev verildiği gibi yeni Anayasa'nın 51'inci maddesi de Devleti kooperatifçiliğin geliştirilmesi için gerekli önlemleri getirmekle yükümlü kılmıştır.

Daha önceleri kooperatiflerle ilgili işlerin yürütülmesinden sorumlu olan ve aralarında Ticaret ve Köyişleri Bakanlığı ile Ziraat Bankası'nın da bulunduğu çeşitli kuruluşlar 1969 yasa ile bire indirildiği gibi 1974 yılında ve Devlet sorumluluğu altında bulunan bütün görevler adı Köyişleri ve Kooperatifçilik olarak değiştirilen bakanlığa verilmiş bulunmaktadır. Kooperatifçiliğin geliştirilmesi işlevleri günümüzde «Kooperatifler Sicili», «Denetim», «Kooperatifçilik Eğitimi ve Araştırmaları», «Kooperatif Projeleri» ve «Kooperatif Kredi ve Pazarlama» bölümlerinden oluşan bir başkanlığa verilmiş bulunmaktadır.

Köyişleri ve Kooperatifçilik Bakanlığı örgütünün böylece güçlendirilmesiyle tüm kooperatifçilik akımı için geniş kapsamlı ve aktif bir merkez düzeni gerçekleştirilmiş olmaktadır. Bu düzenleme, Ticaret Bakanlığı'na verilmiş olan pasif nitelikteki gözetim işlevlerini de ortadan kaldırmıştır. Bugün Türkiye'de bir merkezsel kooperatifçilik gözetim ve denetim biriminin kurulmuş olmasıyla, eski liberal kooperatifçilik anlayışı yerine güdümlü bir geliştirme eğilimi getirilmiş olmaktadır. Ülkede bütün kooperatifler, bunların birlikleri ve federasyonları üzerinde yer alan bir konfederasyon niteliğindeki bir kuruluş bulunmayışı nedeniyle bu yaklaşımın, Türk kooperatifçilik akımının günümüzde girmiş olduğu bütünleşme aşamasını olumlu yönde etkilemesi beklenebilir. Ancak bunun için çeşitli kooperatif türlerinde değişik düzeyler ve nitelikler gösteren bütünleşme durumuna da el atılması, bölgesel ve ulusal birliklerin

gecikilmeksizin gerçekleştirilmesi gerekeceği açıktır. Ulusal düzeyde bir tepe kuruluşu bulunmadığı için belirli kooperatifçilik dallarında kesimin çıkarlarının kooperatiflerce kurulmamış örgütler aracılığıyla savunulmasını da doğal karşılamak gerekecektir.

Satış kooperatiflerinin bölgesel düzeyde ürünlere göre üst kuruluşlara gitmiş ve 1969 yılında TARKO adı altında bir tepe kuruluşunu gerçekleştirmiş olmalarına karşılık kredi kooperatiflerinde bu tür bir örgütlenme yoktur. Ancak belirtilen yönde birtakım çalışmalar yapılmakta olduğu bilinmektedir.

Gerçek kooperatif birliklerinin yetersizliği ve bir tepe kuruluşunun bulunmayışı nedeniyle Ziraat Bankası 1962 yılında Tarımsal Kredi Kooperatifleri Karşılıklı Yardımlaşma Birliği Vakfı adı altında bir yardım kuruluşunu gerçekleştirmiştir. Bu çerçevede bir de kooperatifler bankası kurulması planlanmakta ise de yapılan çalışmalardan günümüze değin elle tutulur bir sonuç alınmamıştır.

Ziraat Bankası'nın kredi ve satış kooperatifleri üzerindeki rolüne benzer bir görevi Şekerbank şeker pancarı üretim kooperatifleri için yerine getirmektedir. Bu banka bir kamu kuruluşu olmayıp kapitalinin büyük çoğunluğu kooperatiflerce sağlanmış durumdadır. Şeker pancarı üreticileri 1973 yılında Türk tarımında önemli bir aşama olarak, bölgelere göre örgütlenerek dikey bütünleşmelerini gerçekleştirmişler, ve bir tepe kuruluşu niteliğinde olmak üzere Pankobirlik'i kurmuşlardır. Bu birlik üye kooperatiflerin çıkarlarını savunma, denetim işlevlerini yerine getirme ve eğitim görevlerini yapma sorumluluklarını üstlenmiştir.

Öte yandan köy kalkınma kooperatifleri de bölgesel olarak 32 birlik kurmuş olup bu birlikler 1971 yılında Köy-Koop adlı tepe kuruluşunu gerçekleştirmişlerdir.

Bir bağımsız kooperatifçilik örgütü olarak ta Ankara'da Türk Kooperatifçilik Kurumu'nu görüyoruz. Bu gönüllü kuruluş 1931 yılında İstanbul'da kooperatifçiliğin geliştirilmesini sağlamak amacıyla birkaç üniversite öğretim görevlisince kurulmuşsa da ulusal bir birlik niteliğini taşımamaktadır.

Akımı bütünleştirme yolunda çalışan ve son yıllarda da belirli kooperatifçilik türlerinde giderek güçlenen bir dikey entegrasyonu gerçekleştirme bakımından önemli başarılar sağlayan bütün bu örgütler yanında, ülkenin doğu bölgesinde yeni kurulmuş olan top-

rak reformu örgütü bütünlük bir yaklaşım benimsemiş görünmekte ve kurulmasına önayak olduğu tarım reformu kooperatifleri aracılığıyla devletin tüm tarımsal destek görevlerinin eşgüdümlemesini sağlama yönünde çaba harcamaktadır.

Önümüzdeki Yıllarda Beklenen Gelişmeler :

Kooperatifçilikte birleşme ve özellikle dikey bütünlük eğilimlerinin önümüzdeki yıllarda da sürmesi beklenebilir. 1969'da çıkarılmış olan yeni kooperatifçilik yasası, kooperatif birliklerinin kurulması gerçekleştirilir gerçekleştirilmez ulusal düzeyde bir tepe örgütüne gidilmesini zorunlu kılmakta ise de bu amaca yakın bir gelecekte erişilmesini bekleyenlerin sayısı çok değildir. Bu nedenle ulusal düzeydeki bir tepe örgütünün görevlerinin daha bir süre Köyşleri ve Kooperatifler Bakanlığı'nca yürütülmesi zorunlu görülmekte ve Bakanlığın görevlerinin daha bir süre giderek artması beklenmektedir. Bugün Türkiyede, şeker pancarı üretimi alanında olduğu gibi, tam anlamıyla çağdaş bir kooperatifçilik kesiminin titiz bir incelemesine ve çeşitli yönleriyle değerlendirmesine konu olmaktan uzaktır. Ancak, Köyşleri Bakanlığı aracılığıyla, çok amaçlı köy kalkınma kooperatiflerinin bölgesel kooperatif birlikleri kurmaya yöneltmeleri beklenebilecektir.

Çevirenin Notu :

Bu yazının kaleme alındığı tarihte Köyşleri ve Kooperatifler Bakanlığında «Kooperatifler» kelimesi çıkarılmış bulunmamakta idi.

NIJERYA'DA KOOPERATİFLER

Yazan : Dr. M. O. Ijere
Nijerya Universitesi
Tarım Bölümü Başkanı

Çeviren : Şimşek ARMAN
Tarım Yüksek Mühendisi

Kooperatif fikrine dayanan kırsal alan değişikliği, açık ve uygun amaç, uygulanabilir bir strateji, samimi önderlik gibi belli koşulların sağlanması ile başarılı olabilir. Bu yazıda, «Ummanunu Çiftçileri Çok Amaçlı Kooperatifi» bu esasa dayanılarak incelenmiştir. Toplumdaki sosyo-ekonomik sorunlarla başa çıkmak için Ekim 1966 da kurulan bu kooperatif bölgesel hükümet ve yerel halk tarafından beceri ile desteklenmiştir.

BÖLÜM : 1

Doğu Eyaletinde Kooperatiflerin Rolü :

Kırsal alanda fakirliğe neden olan çok çeşitli sorunları çözmek, devlet müdahalesini dışarda bırakan serbest pazarın kapitalistik yöntemi ve kooperatifçilik gibi yollar ile olabilir. Bunlardan 1966 yılında Nijerya'nın doğu bölgesinde seçilen yol kooperatifçilik olmuştur. Bu yaklaşımın ana ilkesi 1955 de bildirilen hükümet politikasının aşağıdaki ifadesi olmuştur.

«Hükümet, ulusun hayatında kooperatiflerin değerini kabul etmektedir. Onlar değerlidirler; çünkü kooperatiflerde halk, kendi refahını artırmak ve ekonomik kalkınmasını sağlamak için birleşir; çünkü kooperatifler vasıtası ile Nijeryalılar ülkenin ekonomik

hayatında daha çok göze çarpan bir rol oynayabilirler; çünkü kooperatiflerde halk, demokrasi usullerinin değerli tecrübelerini, yeni iş yöntemlerini, eğitim yapmayı ve kendi işlerini yönetmeyi öğrenir; çünkü onlar, kendi kendine yardım eden kuruluşlardır..... Hükümet, keza ulusal kalkınma için kooperatiflerin son derece değerli bir araç olduğunu takdir etmektedir.

A — 1955 - 1967 Yılları Arasında Kooperatiflerin Durumu :

Hükümetin yardımı ve yerel isteğin sonucunda doğu Nijerya'da kooperatifler, 1955 - 1966 tarihleri arasında eşi görülmemiş başarılar göstermişlerdir. En büyük başarı kredi kooperatiflerinin olmuş, ürün değerlendirme ve pazarlama konularında ise kooperatifler oldukça yetersiz kalmışlardır. 1960 - 1961 arasında, Doğu bölgesinde ürünlerin değerlendirilmesi ve pazarlanması amacı ile bazı kooperatifler kurulmuştur. 31 Mart 1963 itibari ile böyle dört kooperatif var olup, 4355 ton pirinci pazara hazırlama getirmişlerdir. Bu kooperatiflerin ödenmiş sermayeleri toplamı 10.294 sterlin, ortaklardan kabul edilen mevduat 2.867 sterlin, 41 ortağa verilen kredi 2.308 sterlin olmuştur.

1961 - 1967 yılları arasında tarımsal kooperatifler 324.000 dekar araziye sahip olmuşlar ve bunun hurma, kakao, ceviz, kauçuk ile kaplı 78.400 dekarı ile mısır, pirinç, yer elması, kasava ekili 50.360 dekarı tarımsal kooperatifler, geri kalanı ise çok amaçlı çiftçi kooperatifleri tarafından işlenmiştir.

1967 de kakao kooperatifleri toplam kakaonun % 25 ini, diğer kooperatifler hurma yağının % 7.5 nu, hurmanın % 9 unu, kauçuğun % 60 dan çoğunu ihraç etmişlerdir.

Diğer yandan kooperatifler, Doğu Nijerya Pazarlama Bor-du'na tarımsal ürünleri ihraç etmesi için yardım ederek döviz kazanmışlardır.

Kooperatiflerden bütün ekonomik faaliyetleri kapsamı ve ya milletin bütün fertlerini etkilemesi beklenmedi; fakat bununla beraber hükümet tarafından verilen cesaretin ışığı altında ve sağlanan bazı olanaklar Doğu Nijerya'da kooperatif hareketi, halkın sosyo - ekonomik sorunlarının çözümlenmesi girişiminde belli bir sınır içinde bırakmıştır. Bu yalnız sınırlı kooperatifçilik eğitimi, danışmanların azlığı ve sınırlı para durumundan değil, iyi düzenleme yapılmamasından dolayı böyle olmuştur. Bunun için Doğu Nijeryadaki kooperatiflerin yeniden düzenlenmesi ihtiyacı çok açık

olarak ortaya çıkmış ve «Çok Amaçlı Çiftçi Kooperatifleri» doğmuştur.

B — Çok Amaçlı Çiftçi Kooperatiflerinin Doğuşu :

Dünya Bankasının 1954 de hazırladığı «Nijeryanın Ekonomik Gelişmesi» adlı rapor, Nijerya için kooperatifçiliğin geliştirilmesinin yerinde olacağı hususuna dikkati çekmişti, bunu 1955 de Doğu Nijerya'nın Enugu kentinde bir konferans izledi ve yeni bir kooperatif modelinin ortaya konulması üzerinde duruldu. 1955 - 1960 tarihleri arasında kredi kooperatifçiliği alanında çalışmalar yoğunlaştırıldı; fakat kısa bir süre sonra 1960 da tek amaçlı kooperatifler, «Çok Amaçlı Çiftçi Kooperatifleri» nin kurulmasına önderlik ettiler.

BÖLÜM : 2

A — Umuanunu Çiftçileri Çok Amaçlı Kooperatifi Durum Çalışması

Umuanunu Çiftçileri Çok Amaçlı Kooperatifi Ekim 1966 da kurulmuştur. Kırsal Kalkınma Bakanlığı ile Rehabilitasyon Komisyonu Enugu bölgesinde bulunan bu kooperatifin iyi etkilerini birlikte görmüşlerdir.

1 — Projenin Alanı :

Proje, 1963 yılı sayımına göre nüfusu 4000 olan Umuanunu köyünde uygulanmıştır. Bu köy 30.000 nüfuslu (1963 sayımı) Nsu bucağındadır. Nsu ise 200.000 nüfuslu Mbano bölgesinin (Okigwe ili) içinde bulunmaktadır. Projenin 32 km² li k'bir alana etki yapması beklenmiştir. Nsu bucağındaki halkın çoğu köylerde yaşamakta olup Çiftçilik, elsanatları ve ticaret ile uğraşmaktadırlar. Arazi verimli fakat nüfus fazlalığından dolayı sınırlıdır. Sosyal düzen, yeni sosyal güvenlik sistemlerine sahip olamayan büyük ailelerden meydana gelmiştir. Ortalama bir aile 6 kişidir. Eğitimsel alanda Nsu daki 9 ilkokul gönüllü kuruluşlarca yönetilir. Ayrıca bir öğretmen okulu ve bir ortaokul bulunmaktadır.

2 — Çözümenecek Sorunlar

Koperatif tarafından çözümlenmesi beklenen sorunlar işsizlik, kırsal göç, beceri noksanlığı, yerleşme, kullanılmayan yerel kaynaklarla ilgilidir.

a — İşsizlik

Bunun nedeni kırsal endüstrinin bulunmayışı idi. Okullar yılda teknik bilgisi olmayan 300 kadar öğrenci mezun etmekteydi.

b — Kırsal Göç

Gençlerin % 65 i iş aramak için kentsel bölgelere yığılmaktadır.

c — Beceri Noksanlığı

Teknik konularda yetenekli kimselerin bulunmayışı sorunu, erkekleri ve kızları etkilediği halde bir çözüm olarak ticaret yapma ve ev ekonomisi düşünülmemiştir.

d — Sakatların Faydalı Duruma Getirilmemesi.

Sakat olan bazı gençleri normal yaşamaya döndürecek ve köyde faydalı olmalarını sağlayacak çalışmalar bilinmemektedir.

e — Yerel Kaynakların Tam olarak Kullanılamaması.

Tarım ürünleri ve kerestenin yeni alet ve ekipmanlarla köylü tarafından köyde değerlendirilebileceği hususu bilinmemektedir.

3 — Beklenen Değişiklikler ve Gelişmeler.

Ekim 1966 da kooperatif projesinin hazırlanması ile aşağıdaki sonuçlar beklenmiştir.

a — Yerel olarak daha çok erkek ve kızın ticaret yapmayı öğrenmesi,

b — Bölgede şimdiye kadar bilinmeyen nicelik ve nitelikte, yerel ve dış tüketim için yiyecek, giyecek ve eşya üretiminin sağlanması

c — Kooperatif ve Projelerinin yeni iş alanları yaratması,

d — Kooperatif ortaklarının daha yüksek gelir elde etmeleri ve daha iyi yaşama düzeyine ulaşmaları

e — Kooperatifçilik ilkelerinin, para biriktirme alışkanlığının ve kendi kendine yardım ruhunun iyice öğrenilmesi,

4 — Planlanmış Tedbirler.

Kooperatif 40 ortakla kurularak çalışmalarına başladı.

a — Dokunma

Ekim 1966 da 20 erkek ve kız için bir öğretici atanarak 10 dokuma tezgahı kuruldu. Mart 1967 de 20 öğrenci mezun oldu; bunların 15 i kooperatif merkezine alınarak dokudukları yün kumaşın her metresi için 10 Kobo olmak üzere para kazanmaya başladılar. Diğer 5 kişi kendi evlerinde dokuma işini başlattılar.

b — Terzilik

Terzilik kursuna 6 öğrenci kayıt edilerek bir de terzi bulundu; eğitim bir yıl devam etti. Bu bölüm, dokunan kumaşları okul ve kolejlerin yüksek giyim istemini karşılamak için dikti.

c — Çiftçilik

Planlanmış projelerden birisi çiftçilik idi 24 Mayıs 1967 de kırsal Kalkınma Bakanlığı'na tarım arazilerinin kiraya verilmesi ile bu arazilerin 50 dönüm olarak planlanması hususlarında yetki verildi. Böylece toprağa kavuşan topraksız ortaklar çiftçiliğe başladılar.

d — Marangozluk

Marangozluk için 10 kişi alındı; ve iyi eğitim görmüş, ticari marangozluğu ve mobilya yapımını bilen bir marangoz öğreticisi ile anlaşma yapıldı.

e — Ev İşleri Bilimi

Dikiş, örgü, nakış, yemek, aile yönetimi, çocuk bakımı ve genel sağlık konularında 20 kız için bir öğretici kurs açtı.

f — Küçük Endüstriler.

20 kişi için hurma çekirdeği kırma ve sabun yapımı için planlanan kurs iç savaş dolayısıyla geciktirilmiştir.

B — Ummanunu Kooperatifinin Geçmişine Bakış.

Çok kere kooperatifçiliğin çok güzel amaçları ile dolu olan kooperatif önderleri, devletin sonsuz yardımları olmaksızın kooperatiflerin yaşamlarını sürdüremeyecekleri gibi bir eğilim içindedirler. Hiç kimse kooperatiflerin istenmesi ve devlet desteğinin gerekliliği konusunda tartışamaz. Ancak istenen, genel olarak toplumun özel olarak kooperatif ortağının yaşantısının iyileştirilme-

si hususlarında anlamlı olarak yapılacak yardım ile kooperatiflerin varlıklarının devam ettirilmesidir.

1. Umuanunu Kooperatifinin Kuvvet Kaynakları.

1 — Planlama

Kooperatifin amaçları, var olan kaynakları kullanarak belli sosyo-ekonomik sorunları çözmek şeklinde daha başlangıçta belirtilmişti. Bu amaçlar, bu güne kadar anlaşılmiş olup bütün işlerde hesaba katılmıştır. Bir kısmı kooperatif ortağı olan uzman üniversite personeli tarafından pazar araştırması ve yapılabilirlik çalışmaları hususlarında Hükümetin yaptığı tavsiyeyi kooperatif kabul etmiştir.

Kooperatifin çalışmalarının saptanan amaçlara uygun bir şekilde uzun ve kısa süre içinde yapılabilmesi için uygun bir planlama yapılmıştır.

2 — Düzenleme.

Görevleri başarmak için gerekli olan personel ve araçlarla ilgili iyi bir düzenleme yapılmıştır. Yöneticilerin ve danışmanların sorumluluk, yetki ve karşılıklı ilişkilerini belirten görev tanımları hazırlanmıştır.

3 — Yürütme

Ayrıntılı çalışmaların günlük olarak yürütülmesine büyük önem verilmiş ve bunun için işlerin yapılması ile ilgili gerekli genelgeler yayınlanmış, keza bütün işlere ait rehberlik, ortaklaşa düzenleme ve kontrol gibi çalışmalar yapılmıştır.

4 — Kontrol

Kontrol, planlanan işlerin başarılması hususunun güven altına alınması için çalışmaların ve sonuçlarının izlenmesi demektir.

Bu Kooperatifin Yönetim kurulu, işlerin kontrol edilmesi sorumluluğundan kaçınmamış olup, ortakların ihtiyacı olan hizmetleri yapmakta, kooperatifin çalışmalarını yönetmekte ve kontrol etmektedir. Genel politikayı saptamış ve görevleri yapacak personele iş sağlamıştır. Kurul, uzun süreli parasal anlaşmalar ve kooperatifin bütün uygulamaları ile ilgili kararlar vermiştir.

Yönetim Kurulu, dışardan kooperatifin kontrolünün yapılması için uygun bir yol bulmuş, anasözleşmeye göre Mbano bölge-

sinde bulunan kooperatifleri denetleyen bir müfettişe belli sürelerde kooperatifin hesaplarını kontrol ettirmiştir.

5 — Kooperatif Yönetimi.

Birçok kooperatif zayıf yönetim dolayısıyla başarısızlığa uğramıştır. Umuanunu kooperatifi böyle sorunların üstesinden gelme tekniklerinin bazılarını göstermiştir.

Başlangıçtan itibaren kooperatif hareketin ilkeleri hakkında ortaklar eğitilmiştir. Onlara, kooperatifin kendine has tehlikeleri bulunan bir örgüt şekli olduğu hususu ile, kooperatiflerinin görev yapması için devlet yardımını beklememeleri hususu ısrarla anlatılmıştır. Şüphesiz bu devletin kooperatiflere yapacağı yardıma engel olunması anlamına gelmez ancak ortaklar yardıma güvenmenin gereksiz olduğu hususunda uyarılmışlardır.

Umuanunu kooperatifi daima kooperatifin sosyal yönü üzerinde de faaliyet göstermiştir. Kooperatifin sahipleri olan ortaklar sosyal konuda da kazanç ve kayıpları paylaşmışlardır.

Her ne kadar yerel önderler gönüllü hizmetler için hazırsada bu kimselerin sayılarının daima az ve hizmetlerinin düzensiz olduğu anlaşılmıştır. 1966 da yönetim kurulu, sekreter ve diğer ücretli personelin emeğinin karşılığının verilmesine karar verdi; sonuç olarak görevlerin daha istekli ve düzgün yapıldığı görüldü, keza bu ödemeler kooperatifin daha çok çalışmasını, daha çok kâr yapmasını ve projelerin devamını sağladı. Personel, yetenekliliğini ispat etmeye mecburdu; eğer buldukları bölüm başarısızlığa uğrarsa görevlerini kaybedecekleri hususu çok açıktı.

Kooperatifin yönetim takımının korunması kooperatifi kuvvetli kılacak diğer bir direkti. Bu, ortakların, yönetim kurulu ve ücretli müdürün yetki ve sorumluluklarının iyi bir şekilde sınırlanması ile başarılmıştır.

6 — Mali Yönetim :

Umuanunu kooperatifi açık olarak planlanmış bir bütçe ile çalışmalarına başlamıştır.

Kooperatifin ocak 1966 da 40 olan ortak sayısı 1969 yılında 60'a yükselmiştir. Ödenmiş sermaye ise 800 sterlinden 1200 sterline ulaşmıştır.

Kooperatifin çalışmaları iç savaş sonunda çeşitli etkenler dolayısıyla genel olarak yavaşlamıştır. Bu etkenlerin başında gelen iş aramak için şehirlere göç ve fakirlik idi.

II — Umuanunu Kooperatifinin Zayıflığı.

1 — Kooperatifin amacı ile ilgili olarak bazı yanlış anlamlar vardı; başlangıçtan beri ortakların çoğu devlet yardımının elde edileceğine inanmıştı. Buna güvenerek ortaklar ortaklık sermayelerini ödemek için isteksiz borç almaya daha çok istekliydiler. Kooperatiften borç alanlar borçlarını geri ödemedi isteksizdiler.

2 — Kooperatif başlangıçta ortak sayısının fazlalığı ile başarının sağlanacağını hesap ettiği için yolundan sapmıştır.

3 — Ortakların toplantılara katılmaları düzensizdi; bazı ortaklar kooperatifin çalışmasını merak etmeden yalnızca ortaklık sermayelerini ödemelerinin yeterli olacağına inanmışlardı. Sonuçta yöneticiler, normal olarak ortakların taşıyacağı sorumlulukların çoğunu alarak gerekli olandan daha çok kuvvetli olmuşlardır.

4 — Kooperatifin fonlarının muhasebeci tarafından yönetimi hususunda kooperatif ona güvenmekle yanlış bir yola gitmişti; Bu memurun kendisini zenginleştirmek için kooperatifi kullandığı çok geç öğrenilmiştir.

5 — Sivil savaştan sonra yerel memurların yaptığı zayıf işbirliği ortakların moralini bozmuştur.

Sonuç :

Gelecekte ortakların sayısı değil, kalitesi amaç olmalıdır. Umuanunu kooperatifi kırsal toplumu faaliyete geçirecek ve yenilik getirecek bir kuvvete sahiptir. Kooperatif vasıtasıyla köyde gençlere iş yaratılabileceği ,yüksek kalitede ürünler üretilceği ve beceriler öğrenileceği anlaşılmıştır. Keza tecrübeler sosyo-ekonomik kalkınma için yerel kaynakların harekete geçirilmesi için kendi kendine yardım ve kooperatif gayretlerin anahtar olduğunu göstermiştir.

KAYNAK :

Review of International Co-operation
Cilt : 67, Sayı : 4, 1974

25 - 31 Ekim 1975 tarihleri arasında ICA tarafından düzenlenen Kooperatif Basın Toplantısına Kurumumuz adına katılan Basri İmece ve Hikmet Biçentürk'ün toplantıya sundukları «Türkiyede Kooperatif Hareket ve Kooperatif Basın» konulu Tebliğ

Paper presented on »The Co-operative Movement and Co-operative Press in Turkey» by Mr. Basri İmece and Mr. Hikmet Bicentürk, who represented the Turkish Co-operative Association in the Co-operative Press Meeting organized by ICA between 25 and 31 October 1975.

THE COÖPERATIVE MOVEMENT IN TURKEY

Cooperative Concept Among Turks

From time immemorial, the men felt the need of pooling their physical and spiritual strengths in order to satisfy certain economic, social and cultural demands. Very good examples of this fact can indeed be given from Turkey. In fact, it is common knowledge that in Turkish village, where the tradition and customs are kept practically intact from the erosive effects of the time, the farmers join hands to harvest everyone's field, they appoint one among themselves on a rotation basis as shepherd to watch all animals of the village inhabitants, they jointly produce butter and cheese from the total milk production and share these products in accordance with the amount of milk they turned in, and they have built such public service facilities as schoolhouses, mosques and roads. The shared taxi system, an everyday's occurrence in cities now, is in fact the offspring of the idea of pooling monetary resources for getting where you intended to at only a fraction of the taxi fare, which is equally divided by the travellers. Prior to the entry into the language of the Word Cooperative and «coöperation», its synonym «imece» was in usage, particularly in

rural sector. This word constitutes the name of my colleague, the other Turkish representative in this meeting.

It may thus generally be inferred that the coöperation concept is found wherever human communities existed, although its systematisation should be traced to such a recent past as the Rochdale Pioneers, who were first to expound its virtues and to lay down its principles. And, commensurate with their validity and applicability to practical problems encountered, it has spread to all societies of the world and rooted itself firmly in their economic, social and cultural lives.

Historical Evolution in Turkey

The history of coöperative movement in Turkey is as old as the British one.

The first Turkish coöperative, which we may rightly define as such, was founded in the agricultural credit field by famous Turkish statesman Mithat Pasha, who was the leading personage and driving force behind the «country saving associations». They were built upon the monetary resources to be derived through the sale of products via joint work, or «imece» on State-owned land after having completed the farm chores on their own property. The sales were being carried out by the village eldermen's councils and its yield was delivered to saving associations at county seats. This system was later extended, by an imperial decree issued in 1867, also to other provinces of Ottoman Empire. The associations were managed by a quadrumvirate elected by county inhabitants.

Credits were given to farmers as soon as the capital of an association reached the level of 200 thalers. Caution was sought either in terms of borrower's creditworthiness or of real estate. Terms were from three months to one year. Interest rate was one percent, and limit was 20 thalers.

Since the existence of such a credit institution had actually increased the credit demand, added resources were found necessary, and the production tax of ten percent was raised to eleven percent as of 1883.

The continuing growth of the credit demand could not, however, be overcome with these associations, and it was then decided that a reorganisation of the existing system should be initiated.

ated. It is for this reason that the Agricultural Bank, which is today by far the most powerful one in Turkey, was founded in 1883 with the funds made available through the dissolution of these associations, which then had an accurate capital of two million thalers.

There exists no other coöperation action in Turkey until 1908, when preparations had started for the establishment of a «National Aydin Bank», for protecting the fig producers from the monopolistic position held on the market by the foreign-owned trust called Fig Packers Company. This Bank, founded in 1914, formed in its turn the «Aydin Fig Producers Coöperative Society during World War I in order to save the farmer from usurious tax rates. This coöperative is the first agricultural sales organisation of Turkey, could not carry out an efficient operation on account of both the World War and the Independence War and enter the market strongly until 1925.

One may venture to say that the true coöperative movement has started after the proclamation of the young Turkish Republic, which promulgated the first coöperative law of the country in 1925, under the name of «Law 498 on the Cooperative Farmers' Associations».

These associations were intended to act both as credit and sales coöperatives, distribute credits in cash and in kind, repayable by member-borrowers from three months to one year, deal with the storage and sale of jointly produced goods, Since experience was lacking in this type of coöperation, however, the expectations did not come true, and this Law had to be replaced in 1929 by that « 1470 on the Agricultural Credit Coöperatives».

This Law foresaw the establishment at village, town and city levels such coöperative societies as would deal with the needs of labor wages, improved seeds, fertilizers, farm implements and beast of burden of the farmers. These societies were empowered to accept deposit accounts.

All these developments have finally culminated in 1935 with the promulgation of the laws 2834 and 2836 on agricultural credit and agricultural sales' coöperatives. It should be mentioned here that the latter one was replaced in 1972 by the Law 1581 on Agricultural Credit Coöperatives and Coöperative Unions.

The Law 1186 on Tobacco Production and Sales Cooperatives, Regional Federations and Turkish Tobacco Production and Sales Cooperatives Confederation, which entered into force on 6 January 1970, contains provisions for the marketing of tobacco through cooperatives and their federations.

It should be mentioned here that the movement is not confined to agriculture only. In fact, there was in Istanbul, as early as 1925, a Cobblers' Cooperative and a Consumer Cooperative for Public Servants in Ankara. Furthermore, the Law 5417, promulgated in 1950, enables the workers' housing cooperatives to secure long-term credits from the Old-age Pension Corporation, while the handicrafters' credit cooperatives were being founded as of 1951.

All cooperatives falling outside of the scope of above laws were subject to the provisions of Turkish Code of Commerce 1956, with the exception of those under laws 2834 and 2836. Attempts launched during the recent past for adopting an ad hoc law on cooperatives have finally reached success on 10 May 1969 with the promulgation of the Law 1163, which applies to all cooperative societies with the exception of agricultural credit and agricultural sales' ones governed by the laws 2834 and 2836.

The Law 1163 on Cooperatives have the following highlights :

— Cooperatives may be founded by physical persons, fictitious persons under public law, local administrations, municipalities, villages and associations, which may likewise become members of existing cooperatives.

— A cooperative may not be founded with provisions restricting its capital to a certain amount.

— A quart of the capital subscribed by a member shall be paid in advance.

—Capital share may be paid either in cash or in kind.

— No less than ten percent of the favorable balance may be transferred to reserves.

— In cooperatives with a membership roster exceeding one thousand names, voting is allowed by mail.

— Coöperative federations, confederations, Turkish National Coöperative Union and Turkish Coöperatives Consultative Council shall be founded without delay.

— Tax exemptions are granted to certain number of specific coöperative activities.

— Coöperative societies may not indulge in political action and receive or give aid to and from political parties.

The coöperative movement in Turkey has gained enough momentum in the recent past to imprint its name to a Ministry of the Government, and preparations are now onstream for the establishment of a coöperative bank for financing all coöperative operations.

Coöperation in Turkish Constitution and Development Plans

The new Turkish Constitution, promulgated in 1961, has actually commissioned the State to develop the coöperative movement. This is obviously an acknowledgment of the movement's importance in country's economic and social development efforts. In fact, the Article 51 of the Constitution states that «The State Shalltake the necessary measures for the development of the coöperative movement».

It is likewise a duty of the State to adopt such measures as may be appropriate for developing the agriculture and for better evaluating the farm products under the Article 52, which reads as follows : ?

«The State shall adopt such measures as may be necessary for the proper feeding of the people, for the increasing of farm products in a manner commensurate with the welfare of society, for the prevention of wastage in farm products, for the curbing of soil erosion and for a just remuneration of the work of farmers.»

The Five-year Development Plans contain, on the other hand, a series of measures intended to develop the movement, while the annual implementation programmes outline the details of such measures within annual time slices. In fact, the First Five-year Development Plan, covering the period 1963-67, had unequivocally stated that the coöperative movement is of major importance for agriculture and that it should be supported by all available means

for ensuring that the small and medium farmers should be protected so that they may attain the efficiency of large enterprises.

The Second Five-year Development Plan indicates that, in view of difficulties encountered by medium and particularly the small farmers in production - increasing inputs and credits, the cooperative movement should be encouraged and supported as a valuable tool for obtaining agricultural machinery, equipment and credits and for ensuring a marketing activity commensurate with the requirements of modern economics.

Finally, a glimpse among the pages of the Third Five-year Development Plan shall reveal that a Central Coöperative Bank is urged to be founded as a vehicle for channeling the State support to the cooperative movement, «... of which the objectives are to coordinate the individual effort, means, capabilities and saving potentials toward the acceleration of economic and social development.»

Public Organisations Supporting Coöperation in Turkey

- The State Planning Organisation,
- The General - Directorate of Organisation of the Ministry of Commerce,
- The General - Directorate of Rural Coöperation and Handicrafts of the Ministry of Rural Affairs,
- The Department of Small Business in the Ministry of Industry and Technology,
- The Ministry of Agriculture,
- The Agricultural Bank,
- The Turkish Popular Bank,
- The Department of Worker Housing Projects in the General - Directorate of Old - age Pension Corporation.
- The Department of Construction in the same organisation,
- The General - Directorate of Meat and Fish Corporation,
- The General - Directorate of Turkish Sugar Industries Corporation.

Types of Coöperative Societies in Turkey

It is possible to divide the Turkish coöperatives into the main groups of rural and urban ones.

The rural coöperatives are the following :

- Agricultural credit coöperatives,
- Agricultural sales' coöperatives,
- Other rural cooperatives.
- Soil reclamation cooperatives,
- Sugar-beet producers cooperatives
- Tea planters cooperatives,
- Water products cooperatives,
- Rural development cooperatives,

As regards the urban cooperative societies, the following classification may be made :

- Handicrafters credit cooperatives,
- Handworkers cooperatives,
- Consumer and mutual assistance cooperatives,
- Housing cooperatives,
- Other types of urban cooperatives.

TABLE 1
RECAPITULATION OF COÖPERATIVES IN TURKEY

Coöperative Type	1970 Situation		lic Organisation	Field of Activity
	Number	Members		
Agricultural Credit	2.023	1.308.848	Agricultural Bank	Credit, Agricultural Implements, Fertilizers and Chemicals.
Agricultural Sales	638	215.809	»	Purchase and Sale of Common Produce, Agricultural Inputs.
Soil Reclamation	850	43.850	State Hydraulic Works	Use of Surface and Underground Water Resources.
Sugar Beet	19	419.930	Sugar Industries Corporation	Inputs, Investments.
Tea Growers	41	36.250	Ministry of Commerce	Production and Sale of Tea.
Forest Products	91	8.450	Ministry of Forestry	Evaluation of Forest Products.
Fisheries	94	13.700	Ministry of Commerce	Inputs and Product Evaluation.
Rural Development	1.657	143.000	Ministry of Rural Affairs	Implementation of Rural Projects.
Others	201	26.000	Ministries of Rural Affairs, Agriculture and Commerce.	Miscellaneous.

TABLE 2
AGRICULTURAL SALES COÖPERATIVES

Name of Apex Organisation	Year of Founda- tion	Number Coöpera- tives	Number of Members
1. Izmir Fig Producers	1937	19	5.265
2. Izmir Cotton Producers	1949	52	24.399
3. İzmir Grape Producers	1937	16	8.321
4. Izmir Olive Oil Producers	1949	24	2.998
5. Adana Cotton Producers	1940	20	14.054
6. Giresun Wallnut Producers	1938	33	72.997
7. Istanbul Cocoon Producers	1940	5	17.776
8. Marmara Olive Producers	1954	5	25.000
8. Antalya Cotton Producers	1952	5	6.616
10. Isparta Rose Producers	1954	12	2.180
11. Nevşehir Grape Producers	1958	12	4.087
12. Southeast Nut Producers	1940	10	8.141
13. Adana Vegetable Producers	1959	3	
14. Edirne Oilseed Producers	1966	27	23.485
15. Sepko Apple Producers	1968	76	5.457
16. Southeast Grape Producers	1968	23	332
17. Southeast Olive Producers	1968	11	1.872
18. Southeast Paprika Producers	1968	4	615
19. Southeast Beans Producers	1968	19	3.300
20. Mersin Nut Producers	1968	9	2.432
21. Bursa Peach Producers	1968	3	30
22. Antalya Citrus Producers	1968	4	218
23. Sepko Potato Producers	1968	27	689
24. Sepko Vegetable Producers	1968	21	820
25. Bursa Chicken Breeders	1969	4	188
26. Ankara Fleece Producers	1969	21	4.139
27. Malatya Apricot Producers	1969	4	56
28. Sepko Onion Producers	1969	9	131
29. Marmara Grape Producers	1969	3	208
30. Tekirdağ Grape Producers	1969	3	64
31. Ankara Chicken Growers	1969	4	51
Total		488	236.302
Independents		143	8.691
Grand Total		631	244.993

TABLE 3
BREAKDOWN BY THEIR FIELD
BREAKDOWN BY THEIR FIELD

(As of end 1967)

Field of Activity	Active	Uncertain	Inactive	Total
Weavin	42	87	36	165
Wood and Wood Products	6	1	—	7
Leather and Shoes	7	1	2	10
Hunting Guns and Shotguns	1	3	—	4
Farm Inplements	1	—	—	1
Earthenware	1	—	1	2
Ropemarkers	1	—	1	2
Bakeries	—	1	—	1
Horsecart - makers	—	—	—	—
Iransmithry	—	2	—	2
Thread - milling	2	2	1	5
Others	—	9	3	12
Total	61	106	44	211

THE COÖPERATIVE PRESS IN TURKEY

TÜRK KOOPERATİFÇİSİ (TURKISH COÖPERATOR), Periodical, March 1930, One year, one issue, Proprietor : M. Nazmi Topcuoğlu, Editor : Ibid., Managar : Muhittin Birgen, İzmir, Bilgi Printers, 40 pp., 8, TL. 0,20 for coöperatives and TL. 0,30 for others.

KOOPERATİF (COOPERATIVE), Manthly economical periodical, 29 October 1933 Independence Day Issue, Proprietor and Editor : Resat Yılmaz, Istanbul Newsmen's Printing Shop, Offices : Eminonu Liman Han 43, Istanbul, 76 pp., 4, TL. 0,20 per copy, TL. 2,50 for annual subscription.

KOOPERATİFÇİLİK (COOPERATION), Periodical, November 1931, 1 issue, Proprietor : Turkish Coöperative Association, Editor : Alaettin Cemal Topcubasi, Printing and Publication Limited, Istanbul 1931, 94 pp., 8, TL. 0,15 per copy.

KARINCA (THE ANT), Periodical, June 1934, 1 year, 1 issue, Proprietor : Turkish Coöperation, Association, Editor : Alaettin Cemil Topcubasi, Çocuk Sarayı Caddesi Hasan Fehmi Apartments, Ankara, (Printed in Hakimiyeti Milliye Printing House, Ankara, 35 pp., 4, TL. 0,15 per copy (466 has now been printed. Proprietor now : Nusret Uzgoren, Editor : Basri Imece).

PANCAR (SUGAR - BEET), Monthly farmer's review, October 1951, 1 year, 1 issue, Proprietor : Seyfullah Altunbas on behalf of Turkish Sugar Industries Corporation, Atatürk Boulevard, Kavaklıdere, Ankara, Printed in : Gunes Printing House, Ankara, 19 pp., 4, TL. 0,15 (276 now printed).

KOOPERATİFLER TEFTİŞ DERGİSİ (COÖPERATIVE AUDITORS' ORGAN), January, 1959, One year, One issue, Proprietor : Agricultural Bank, 36 pp., 8 (Ceased after 20th number).

ÇİFTLİK (THE FARM), Farmer's Review, January 1963, Three years, 33 issues, Proprietor and Editor : Vasfi Hakman, Editor : Remzi Hakman, Offices : Yeni Carsi 68, Anafartalar, Ankara, Printed in : Mars Printing House, Ankara, 34 pp., 4, Annual subscription TL. 18,00 for Turkey and TL. 20,00 for abroad (Published monthly to date).

KOOP - İŞ (COÖPERATIVE WORKERS), Review, November 1969, One year one issue, Proprietor : Halil İbrahim Capan on behalf of Union of Coöperative Employees, Editor : Huseyin Polat, Offices : Talat Paşa Bulvarı 157/5, Cebeçi, Ankara, Printed in : Tisa Printing House, 32 pp., 4, TL. 2,00 per copy, TL. 24,00 for annual subscription.

KOOPERATİF DERGİSİ (COÖPERATIVE REVIEW), January 1946, One year, One issue, Proprietor and Editor : Dr., Yusuf Saim Atasagun, Offices : Karanfil Sokak 5/2, Yenışehir, Ankara, 34 pp., 4, Annual subscription TL. 6,00 for Turkey and TL. 20,00 for abroad.

KOOPERATİFÇİLİK DERGİSİ (COÖPERATION REVIEW), May - June 1964, One year, One issue, Organ of Agricultural Bank, Proprietor : Nureddin Hazar on behalf of the Bank, Editor : İsmail Cevat Akyol, Printed in :Guzel Sanatlar Printing House, Ankara, 86 pp., 8.

KONUT BİRLİK (HOUSING COÖPERATIVES), Review, 1 November 1971, One year, One issue, Proprietor : Marmara Area

Housing Coöperatives Federation, Proprietor : Huseyin Yildiz, Offices : Muhasebeci Sokak Nese Han 2/1415, Bakirköy, Istanbul, Printed in : Siraal Printing House, 48 pp., 4, Subscription TL. 100,000 for year TL. 60,00 for half - year, TL. 10,00 pro issue.

ÇOTANAK (THE HAZELNUT); Review; October 1970, Proprietor on behalf of Fiskobirlik : Cetin Beyazitoğlu; Editor : Akcin Koc; Offices : Fatih Caddesi 119-A, Giresun, Printers : Fiskobirlik Printing Shop, Giresun; 30 pp., 8, Pictorial.

KOOPERATİF DÜNYASI (THE COÖPERATIVE WORLD); Review; April 1971; One year; One issue; Publisher : Agricultural Bank Coöperative Auditors Society; Proprietor : Omer Nafi Guvenli : Office : 4'uncu Cadde 169/1, Bahcelievler, Ankara; Printed in : Sark Printing House ,Ankara; 34 pp.; 4; Pictorial; Annual subscription TL. 45,00, TL. 4,00 per issue.

ESNAFIN SESİ (VOICE OF SMALL MERCHANT); Review; June 1970; One year; One issue; Publisher : Kocaeli Small Merchants Mutual Guarantee Coöperative : Ridvan Alyoruk; Responsible Director : Neptun Morali; Printed in : Publications Incorporated, Izmit; 16 pp., 4, Annual subscription TL. 30,00.

KOOPERATİFÇİLİK (THE COÖPERATION); Review; December 1970; Eleven issues; Publisher : Turkish Coöperative Association; Publisher : Celalettin Uzel; Editor : Harun Pastaoğlu; Offices : Mithatpasa Caddesi 38-A; Printed in : Sark Printing House; 118 pp., 8; Subscription; 20,00 per annum and TL. 5,00 per copy.

ORTA (MEDIUM); Philosophy, politics, tourism, industry and coöperative review; November 1971; One year; One issue; Proprietor : Kemal Ogutucu; Editor : Kadir Savci Ozen; Offices : Bakanliklar; Printed in : Ulusoglu Printing House, Ankara; 16 pp., 4; Annual subscription 30,00 TL.

YOZ - KOOP (YOZGAT COÖPERATIVES); Review; November 1972; One year; One issue; Proprietor : Ziya Genc on behalf of Yozgat Rural Development and Other Agricultural Coöperatives Association; Editor and Publisher : Omer Z.Gokturk; Offices: Yoz Koop, Sira Magazalar Han, Yozgat; Printed in : Tisa Printing House; 36 pp., Annual subscription TL. 60,00 for Turkey and DM 30,00 for Europe.

ORTAK MECMUASI (SHAREHOLDER'S REVIEW); Review; October 1972; Proprietor and Editor : Erdogan Yilmazkaya on

Behalf of Turkish Popular Bank Consumer Coöperative; Offices : Publication and Public Relations Department of Turkish Popular Bank, Ankara : Printed in : Pars Printing House; Ankara 1972; 32 pp., 4; Subscription TL. 100,00 for Turkey, TL. 150,00 for abroad; Published the first week of every month.

KOOPERATİFÇİNİN SESİ (THE COÖPERATOR'S VOICE); Review; 1963; One year; One issue; January 1963; Proprietor : Halil İnrahim Capan on behalf of Turkish Agricultural Credit Coöperatives Employees Association; Publisher : Mustafa Cura; Offices : Mithat Pasa Caddesi 26/7, Yenisehir, Ankara; 32 pp., 4; Price : TL. 1,00; 32 pp.; 4; Annual subscription TL. 12,00; Printed in : Ayyildiz Printing House, Ankara; 1963 (Ceased after 32nd issue).

FINDIK (HAZELNUT); Daily; 15 May 1973; Two years; 14 issues; Proprietor : Halil Besal on behalf of Fiskobirlik; Editor : Akcın Koc; Offices : Fatih Caddesi 119-A, Giresun.

ESNAF V ESANATKÂRLAR SİYASİ İÇTİMAİ MESLEK GAZETESİ (PROFESSIONAL ORGAN OF SMALL-MERCHANTS AND ARTISANS); 1 July 1973; One year; One issue; Proprietor : Saban Aykut; Editor : Mufit Atacan; Publisher : Hasan Aras; Offices : Cemoglu Is Hani Kat 1, Bursa; Bimonthly.

KÖYİŞLERİ VE KOOPERATİFLER BAKANLIĞI HABER BÜLTENİ (NEWS BULLETIN OF MINISTRY OF RURAL AFFAIRS AND COÖPERATIVES); Published by the Department of Publicatinn and Public Relations.

ELELE (HAND-IN-HAND); Organ of Candir Develpment Coöperative; Proprietor : M. Hadi Ilbas on behalf of Candir Development Coöperative; Editor : Zehra Ersoy; Printed in : Tisa Printing House, Ankara; 40th issue; 4 pp.

GÜNEYDOĞU (SOUTHEAST); Journal of Agriculture and Economics; 27 September 1972; One number; One issue; Proprietor : Sitki Kepkep on behalf of Southeastern Turkey Coöperative Unions; Editor : Abdullah Soytag; Printed in : Printing Shop of Southeastern Turkey Coöperative Unions; 4 issues; Price : TL. 0,25; Published monthly.

NARKO KOOP (CITRUS COÖPERATIVES); 30th March 1974; 3 years; 71st issue; Proprietor : M. Emin Yildiz on behalf of Citrus and Agricultural Products Production and Marketing Coöpe-

native; Editor : Gultekin Ersan; Publisher : Seyfettin Dağlar; Printed in : Hakimiyet Printing House, Mersin; Offices : Uray Caddesi 106-B, Mersin; Subscription TL. 30,00 per year; bimonthly.

TARİŞ'İN SESİ (VOICE OF TARIS); Tabloid; April 1973; 4th year; 37th issue; Proprietor : Abdulkadir Celengil on behalf of General Directorate of TARIS; Editor : Avni Vardar; Offices : Yedigöller Sokak 14; Alsancak, Izmir; Printed in : Karince Printing House; 4 pp., Price TL. 0,25; published monthly.

KOOPERATİF POSTASI (THE COÖPERATORS GUARDIAN); Journal of Turkish Cooperators; 15 July 1974; One year; 2 issues; Proprietor and Editor : Mustafa Kemal Ozer; Offices : Turbedarbul; Subscription TL. 60,00 for Turkey and TL. 120,00 abroad, TL. Sokak Hanko 18, Cagaloglu, Istanbul; Ozdemir Basimevi, Istanbul; 2,50 per copy; Published on 1st and 15th of each month.

ANKARA TİCARET GAZETESİ (ANKARA JOURNAL OF COMMERCE); Daily journal of commerce; 14 June 1954; Founder : Cahit Baydar; Editor : Nuray Tuzmen; Publisher : A. Unal Topala; Offices : Ruzgarli Sokak Ov Han Kat 2/6; Annual Subscription TL. 350.00 (publishes separate cooperative pages twice weekly under supervision of Bulent Akbas).

TARIMSAL KOOPERATİFLERE PAZAR HABERLERİ BÜLTENİ (MARKETING INFORMATION BULLETIN FOR AGRUCULTURAL COÖPERATIVES); February 1967; One year; One issue; Monthly organ of Directorate of Coöperatives of General Directorate of Organisation and Credits in the Ministry of Rural Affairs; Editor : Ahmet Baykurt; Printed in : Ongun Kardesler Printing House; Ankara 1967 (Ceased to publish).

KOOPERATİFÇİLİK BÜLTENİ (THE COÖPERATION BULLETIN); Bulletin issued under Turk-Is/AAFLI technical assistance agreement; January 1975; One issue; Ankara 1975; Printed in : Ağaç-İs Printing House; 6 pp.

KOOPERATİF VE EL SANATLARI BÜLTENİ (COEPERATIVE AND HANDICRAFTS BULLETIN); 14th District Directorate at Van of the Ministry of Rural Affairs and Coöperatives; December 1974; 4 issues; Van 1974 (Quarterly, 12 pp., presently ceased to publish).

KOOPERATİFLERİN SESİ (THE VOICE OF COÖPERATIVES); Review; September 1972; One year; One issue; Proprietor : Hikmet Tirmandioğlu on behalf of Union of Istanbul Small

Merchants and Artisanry Cooperatives; Offices : Halaskargazi Caddesi 36, Kat 2, No. 9, Harbiye, Istanbul; 16 pp., 4; Price : 2, 50; Annual subscription TL. 3,00 (presently ceased to publish).

TABAN (THE BASIS); Monthly review; Organ of Koy - Koop, Proprietor : Ahmet Altun, Director - General of Koy - Koop. on behalf of Koy - Koop.; Editor : Sevki Akinci; Printed in : Bilgi Basımevi, Ankara, Issue 6 published in May 1975.

peçya

KOOPERAYIFLERİN BAĞLI OLDUKLARI BAKANLIKLAR

30 Nisan 1975 tarih ve 15223 ile 21 Temmuz 1975 tarih ve 15302 sayılı Resmi Gazetelerde KOOPERATİFLERİN bağlı oldukları BAKANLIKLAR yayımlanmıştır. Bu liste aynen aşağıda gösterilmiştir.

Köyşleri Bakanlığına Bağlı Olan Tarımsal Amaçlı Kooperatifler

a) 1163 Sayılı Kanuna göre kurulmuş olan;

- 1 — Köy Kalkınma Kooperatifleri ve üst kuruluşları, (Süt ve Süt Mamulleri, Kavakçılık, Arıcılık, Köy Kalkınmanın içindedir)
- 2 — Orman Köyleri Kalkınma Kooperatifleri,
- 3 — Balıkçılık Kooperatifleri ve üst kuruluşları,
- 4 — Çay İstihsal ve Satış Kooperatifleri ve üst kuruluşları,
- 5 — Topraksu kooperatifleri,
- 6 — Pancar İstihsal ve Satış Kooperatifleri ve üst kuruluşları,
- 7 — Hayvan üreticileri Tedarik ve Pazarlama Kooperatifleri,
- 8 — Elektrik üretim Kooperatifleri,
- b) 1757 Sayılı Kanuna göre kurulmuş olan;
- 9 — Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri,

Ticaret Bakanlığına Bağlı Tarım dışı Kooperatifler:

a) 2834 Sayılı Kanuna göre kurulmuş olan;

- 1 — Tarım Satış Kooperatifleri ve üst kuruluşları,
- b) 1581 sayılı Kanuna göre kurulmuş olan;
- 2 — Tarım Kredi Kooperatifleri ve üst kuruluşları
- c) 1196 sayılı kanuna göre kurulmuş olan;
- 3 — Tütün Tarım Satış kooperatifleri ve üst kuruluşları,
- d) 1163 sayılı Kanuna göre kurulmuş olan
- 4 — Esnaf Kefalet kooperatifleri ve üst kuruluşları,
- 5 — Tüketim Kooperatifleri ve üst kuruluşları,
- 6 — Yapı Kooperatifleri,
- 7 — Sanayi sitesi yapı kooperatifleri,
- 8 — Nakliye kooperatifleri,
- 9 — Temin ve Tevzii kooperatifleri,
- 10 — İstihsal ve Satış Kooperatifleri,
- 11 — Küçük Sanat Kooperatifleri,
- 12 — Yayın Kooperatifleri,
- 13 — Yardım kooperatifleri,
- 14 — Sigorta kooperatifleri.

KOOPERATİFÇİLİK
Dergisinde çıkan yazılar fihristi

Sayı : 27 — 30 Yıl : 1975

<u>Yazar adı ve yazı başlığı</u>	<u>Tarih</u>	<u>Sayı</u>	<u>Sayfa No.</u>
AÇIKALIN, Ferit Kaya :			
— Ekonomimiz açısından destekleme ve Kooperatifler.	Ocak - Mart/1975	(27)	35 — 42
— Kıbrıs Türk Kooperatifleri yeni bir kanun bekliyor.	Nisan - Haz/1975	(28)	29 — 33
ARAS, Prof. Dr. Ali/ÇIKIN, Dr. Ayhan :			
— Kooperatif Sektör ve bu sektörün Milli ekonomilerde yeri ve önemi. «EGE Tarım Ekonomisi Dergisi Sayı 1/1975»	Nisan - Haz/1975	(28)	4 — 22
ARIKAR, Dr. Rauf :			
— Muhtelif Siyasi rejimlerde kooperatifçilik hareketi.	Ocak - Mart/1975	(27)	3 — 8
D'CRUZ, Margaret/Çeviren/ARMAN, Şimşek :			
— Güneydoğu Asyada kadınların Kooperatifçilik çalışmaları.	Temm - Eyl./1975	(29)	3 — 7
ESENYEL, Mehmet :			
— Çeşme. «Şiir»	Temm - Eyl./1975	(29)	41 — 42
FRATENGELO, N./Çeviren : UZEL, Haluk :			
— İtalya'da Kooperatifçilik akımı.	Ocak - Mart/1975	(27)	43 — 47
IJERE, Dr. M. O./Çeviren : ARMAN, Şimşek :			
— Nijerya'da Kooperatifler.	Ekim - Ara./1975	(30)	
IMECE, Basri/BİÇENTÜRK, Hikmet/Çeviren.			
UZEL, Haluk :			
— The Cooperative Movement in Turkey.	Ekim - Ara./1975	(30)	

	Tarih	Sayı	Sayfa No.
İNAN, I. Hakkı : — Tarım Kooperatifleri çok amaçlı mı yoksa tek amaçlı mı olmalıdır?	Ekim - Ara./1975	(30)	
KIRSCH, Otfried/Çeviren : ZEL, Celâl : — Günümüzde Türk Kooperatifçilik akımı.	Ekim - Ara./1975	(30)	
MÜLÂYİM, Prof. Dr. Ziya Gökalp : — Country report Turkey.	Ocak - Mart/1975	(27)	49 — 54
NAKABAYASHI/Çeviren : Arman, Şimşek : — Uluslararası Kooperatif hareketinde yeni te- mayüller.	Nisan - Haz./1975	(28)	35 — 40
OMAĞ, Ass. Merih Kemâl : — 1163 sayılı kooperatifler kanunu açısından kooperatif teşekküllerin hukuki mahiyet ve niteliği.	Nisan - Haz./1975	(28)	41— 70
RANA, J. M./Çeviren : BAYBURTLUOĞLU, Ahmet : — Kooperatifçiliğin ilkeleri ve çeşitli Asya Ülkelerinde uygulanması.	Temm. - Eyl./1975	(29)	9 — 26
TAN, Nail : — Türklerde İmece geleneği.	Ekim - Ara./1975	(30)	
TEMİZEL, Zekerriya : — Kooperatifçilik ve Vergi sistemimizdeki yeri. «10 Sayılı Maliye Dergisinden»	Ocak - Mart/1975	(27)	9 — 34
UZEL, Celâl : — Uluslararası VIII ci Darmstadt Kongresinde Kurumumuz temsilcileri tarafından verilen tebliğimiz.	Temm. - Eyl./1975	(29)	33 — 40
UZEL, Haluk/Çeviren : — Dünya yiyecek bunalımı ve nedenleri.	Nisan - Haz./1975	(28)	23 — 27
— The World Food Crisis-The Causes.	Nisan - Haz./1975	(28)	71 — 75
ÜÇÜNCÜ, Şadi : — Devlet ile Kooperatif Kuruluşların arasındaki ilişkilerin önemi.	Temm. - Eyl./1975	(29)	27 — 32
— Kooperatiflerin Finansmanı.	Ekim - Ara./1975	(30)	

KOOPERATİFÇİLİK

(3 Aylık Kooperatif incelemeler Dergisi)
Türk Kooperatifçilik kurumu yayın Orđanı

ENDEKS

Kasım/1931 — Aralık/1971

Sayı : 1 — 14

Not : Bu dergi Türk Kooperatifçilik Cemiyeti tarafından Cemiyetin ilk yayın Orđanı olarak Kasım/1931 yılında yayınlanmaya başlanmış ve ilk yılda «8» sayı (4 kitap halinde) çıkarılmıştır. Türk Kooperatifçilik Cemiyeti Merkezinin İstanbuldan Ankaraya nakli üzerine yayımı durdurulmuş ve bunun yerine (KARINCA (Kooperatif Postası adıyla Aylık bir dergi çıkarılmağa başlanmıştır. (Haziran/1934 ilk sayı). Ancak KARINCA dergisinin yanında Entelektüel sınıfa ve Üniversite muhitine hitap edecek bir dergiye ihtiyaç duyularak Kooperatifçilik Dergisinin üç ayda bir çıkarılmasına karar verilmiş ve Temmuz/1939 da «9» ncu sayı neşredilmiştir. Çeşitli sebeplerle devamlı olamamış, uzun bir aradan sonra ancak Eylül/1941 yılın da yeni bir kararla «10» ncu sayısı çıkarılmıştır. Fakat bu defa da 2. Cihan Savaşı ve diğer nedenler derginin çıkışını önlemiştir. Nihayet Aralık/1970 tarihinde «11» nci sayı ile tekrar çıkarılmaya başlanılmış bulunmaktadır.

KOOPERATİFÇİLİK

3 Aylık Dergi

Tarih Sayı Sayfa No.

ABACIOĐLU, Yunus Nadi :

— Büyük değil fakat öz bir eser.
(Milli Aydın Bankası)

Kasım/1931 (1) 55 — 57

ADNAN Vefa :

— Tasarruf haftası ve kooperatifçilik.

Ara. - Ağus./1932 (6,7,8) 567 — 569

AĐAOĐLU, Ahmet :

— Devlet ve Ferd.

Ara. - Ağus./1932 (6,7,8) 506 — 549

AKAR, Necat :

— 1938 senesine girerken muhtelif memleketlerde zirai kooperatifçilik.

Temmuz/1939 (9) 160 — 186

	Tarih	Sayı	Sayfa No.
AKYOL İsmail Cevat :			
— Kooperatifçiliğin manevi temelleri.	Aralık/1970	(11)	21 — 24
— Toprak Reformu ve Ekonomik Gelişme.	Aralık/1971	(14)	27 — 38
ARAL, Namık Zeki :			
— Kooperatifçilik davamız ve planlamamızla alâkası.	Mart - Haz./1971	(12,13)	3 — 10
— Memleketimizde kooperatifçilik.	Aralık/1970	(11)	13 — 19
ARMAN, Y. Z. Müh. Şimşek :			
— Amerika Birleşik Devletlerince köy Elektrik kooperatifleri.	Aralık/1971	(14)	39 — 44
— Tarımsal Kooperatiflerin yapısal sorunları. (Çeviri).	Mart - Haz./1971	(12,13)	65 — 69
ATASAGUN, Dr. Yusuf Saim :			
— Bizde Zirai Kooperatifler neden inkişaf edemiyor.	Eylül/1941	(10)	26 — 44
— Prof. Dr. G. KESLER'in «Kooperatifçilik» kitabını kritik.			
AYTUNA, Hasip :			
— Bizde arazi kooperatif şeklinde işlenebilir mi?	Eylül/1941	(10)	58 — 70
— Bunğar Halk Bankaları Birliğinin Kongresi ve Bulgâr Halk Bankaları Birliği.	Eylül/1941	(10)	107 — 129
CAPİTAGİNE, Doç. Dr. Georges :			
— İsviçre'de kooperatif hukukunun gelişimi. (Çeviri).	Aralık/1970	(11)	77 — 110
ÇIKIN Ayhan :			
— Kooperatifler ve bunlara rakibolan Devlet kuruluşları.	Mart - Haz./1971	(12,13)	27 — 39
DEGOU, M./Çev. : Hasan Erdinç :			
— Balkanlarda Zirai Kredi Kooperatifleri.	Eylül/1941	(10)	87 — 101
DERBİL, Süheyy :			
— Devletçilige dair bir konferans.	Temmuz/1939	(9)	56 — 74
DOBRATBERGER, Prof. Dr./Çev. : Dr. A. OĞUZ :			
— Kooperatifler yeni bir iktisat nizamının un-suru olabilirlermi?	Eylül/1941	(10)	45 — 49
Dr. MUHLİS Ethem :			
— Bizde kooperatif işletmesi.	Ara. - Ocak/1932	(2)	113 — 116
— İktisadi tedrisatımızda kooperatifçilik.	Şub. - Temm./1932	(3,4,5)	284 — 287
ERÇİN, Prof. Cezmi :			
— Bay Cezmi ERÇİN'in Beyanâtı.	Temmuz/1939	(9)	14 — 32
— Ticari vaziyetimiz hakkında Ticaret vekili-mizin mühim beyanâtı.	Temmuz/1939	(9)	33 — 43

	Tarih	Sayı	Sayfa No.
ETE, Prof. Muhlis :			
— Prof. G. KESLER'in kitabını kritik.	Eylül/1941	(10)	160 — 165
— Türkiye'de pamuklu ev dokuma sanayiinin kooperatifleştirilmesi imkânları.	Eylül/1941	(10)	5 — 25
— EREN, Aşkı Naili :			
— İstihlak Kooperatifleri.	Eylül/1941	(10)	84 — 86
— Türkiye'de Zirai Kredi Kooperatifleri.	Eylül/1941	(10)	166 — 169
FAUGUET, Dr. G./Çev. : Mehmet Nahit :			
— Müstahsiller ve müstehlikler kooperatifleri.	Kasım/1931	(1)	34 — 41
GİDE, Prof. Charles/Çev. : A. C. TOPÇUBAŞI :			
— İstihsal Kooperatifleri.	Ara. - Ağus/1932	(6,7,8)	431 — 447
— Satış Kooperatifleri.	Ara. - Ağus/1932	(6,7,8)	421 — 434
— Ziraat Kooperatifleri.	Şub. - Tem./1932	(3,4,5)	260 — 277
GÜN, Akil Emrullâh :			
— Hayat Pahalılığı ve İstihlak Kooperatifleri.	Temmuz/1939	(9)	133 — 136
HAYDAR Rifat :			
— İş bölümü ve imâlâthane.			
HİRSCHFELD, Andre :			
— La Législation Cooperative en Turquie.	Aralık/1970	(11)	36 — 56
İLERİ, Suphi Nuri :			
— Ateş söniyormü?	Ara. - Ağus/1932	6,7,8)	448 — 451
— Devletçilik ve kooperatifçilik.	Şub. - Tem./1932	(3,4,5)	303 — 323
— Fransa'da : Komünistler, Anarşistler,			
— Sendikacılar, Kooperatifçiler.	Şub. - Tem./1932	(3,4,5)	324 — 336
— Gelibolu'da da isimsiz bir kooperatif.	Şub. - Tem./1932	(3,4,5)	350 — 351
— İstihlak Kooperatifi.	Kasım/1931	(1)	46 — 49
— İstihsal Kooperatifi.	Şub. - Tem./1932	(3,4,5)	288 — 292
— Manduel Kooperatifleri.	Şub. - Tem./1932	(3,4,5)	293 — 302
— Rusya'da Kooperatifçilik.	Ara. - Ocak/1932	(2)	116 — 121
— Türk Mektepleri Birleşiniz.	Ara. - Ocak/1932	(2)	125 — 126
— Türkiye Kooperatifleri.	Ara. - Ocak/1932	(2)	122 — 125
— Türkiye Kooperatifleri.	Ara. - Ağus/1932	(6,7,8)	452 — 453
İNAN, Orhan :			
— Tütün Tarım Satış Kooperatifleri ve Bölge Birlikleri ile Türkiye Tarım Satış Kooperatifleri Genel Birliği Kuruluşu.	Mart - Haz./1971	(12,13)	11 — 21
— Yeni Kooperatifler kanununda Ana sözleşmelere yapılan atıflar.	Aralık/1970	(11)	25 — 33
İSMAIL Sabri :			
— Ticaret Lisesi Talebe Birliği ve Nizamnamesi.	Ara. - Ağus/1932	(6,7,8)	560 — 575

	Tarih	Sayı	Sayfa No.
MAHMUT (Siirt Mebusu) :			
— Memlekete en büyük fenalık sınıf kavğası- na yol açmaktır.	Ara. - Ağus./932	(6,7,8)	407 — 413
M. E.			
— Profesör Cezmi ERÇİN (1985-1940).	Eylül/941	(10)	3 — 4
MÜNÜR, Prof. :			
— Devletmi, Fert mi?	Ara. - Ocak/932	(2)	109 — 113
OSMAN Nuri :			
— Gümrükler ve Kooperatif.	Ara. - Ağus/932	(6,7,8)	565 — 567
PASTANOĞLU, Harun :			
— Federal Almanya'da Kooperatifçiliğin esas- ları ve hukuki rejimi. (Çev)	Mart - Haz./971	12,13)	41 — 64
— Hayat pahalılığı ve tüketicinin sorunu.	Aralık/971	(14)	3 — 26
— İsviçre'de kooperatif hukukunun gelişimi. (Doç. Dr. G. CAPITAINE'den Çev.).	Aralık/970	(11)	77 — 110
— Yabancı gözü ile Türk kooperatifçilik mev- zuatı.	Aralık/970	(11)	57 — 75
POLAT, Hüseyin :			
— Asya'da Tarımsal Kooperatifler. (J. M. RANA'dan çeviri).	Aralık/1971	(14)	45 — 53
Pr. AVNİ zade H. Tahsin :			
— Kooperatif hareketinin teessüsü.	Şub. - Tem./1932	(3,4,5)	278 — 283
PROFİT,..... :			
— Mektep Kooperatifleri «Projesi». (çeviren : Mustafa).	Kasım/1931.	(1)	82 — 94
— Mektep Kooperasyonu.	Şubat - Tem./1932	(3,4,5)	352 — 372
SAKA, Remzi :			
— Belediyecilik ve kooperatifçilik.	Şubat - Tem./1932	(3,4,5)	337 — 341
— Bulgar kooperatiflerinin iki nazım kuvveti.	Kasım/1931	(1)	42 — 45
— Kooperatifler, Klasikler ve Sosyalistler.	Eylül/1941	(10)	71 — 83
SAVRAN, Dr. Cevdet Nasuhi :			
— Mektepde kooperatifçilik terbiyesi.	Aralık - Ocak/1931	(2)	158 — 151
SÜREYYA Âli :			
— Ziraat kooperatifleri. (Cumhuriyet gazetesi II.X.1931).	Kasım/1931	(1)	58 — 61
TARIK			
— Devlet Demir Yolları tasarruf sandığı.	Ara. - Ağus./1932	(6,7,8)	487 — 505
TOPÇUBAŞI, Alâettin Cemil :			
— Ahmet Hamdi beyin kooperatif mecmuasın- dan bir kaç yazı.	Ara. - Ağus./1932	(6,7,8)	420 — 421

	Tarih	Sayı	Sayfa No.
— Bulgar İstihlâk kooperatifi nizamnamesi. (çeviri).	Temmuz/1939	(9)	102 — 119
— Dost Sovyet Memleketinde neler gördüm.	Şub. - Tem./1932	(3,4,5)	234 — 259
— Dünya Buhramı ve kooperatif hareketleri. (Şimdi Hasta adam Avrupadır.).	Ara. - Ocak/1932	(2)	126 — 129
— Fırka programında kooperatifler.	Kasım/1931	(1)	15 — 16
— Fransa'da İstihlâk kooperatifleri mukavelename tipi.	Temmuz/1939	(9)	120 — 132
— İlim namına söylenen yalanlar. (A.H.).	Ara. - Ağus./1932	(6,7,8)	414 — 419
— İstihlâk kooperatifleri.	Temmuz/1939	(9)	75 — 94
— Karilerimize.	Kasım/1931	(1)	3 — 4
— Kooperatif Prensibi. (I)	Kasım/1931	(1)	17 — 33
+ Beynelmîlel kooperatif ittifakının beyannamesi.	Kasım/1931		20
+ Ziraat kooperatifleri prensipleri.	Kasım/1931		21 — 23
+ Prof. Bernard LAVERGNE'in istihlâk kooperatifleri kitabından kooperatif prensibi bahsi.	Kasım/1931		21 — 33
— Kooperatif Prensibi. (II)	Ara. - Ocak/1932	(2)	140 — 158
+ Beynelmîlel kooperatif ittifakı beyannamesi.	Ara. - Ocak/1932		143 — 144
— Ziraat Kooperatifleri Prensipleri	Ara. - Ocak/1932		144 — 146
+ Prof. Bernard LAVERGNE'in istihlâk kooperatifleri kitabından kooperatif prensibi bahsi.	Ara. - Ocak/1932		147 — 158
— Kooperatifçilik Dergisi tekrar çıkıyor.	Temmuz/1939	(9)	3
— Muhterem muallimlere hitabımız.	Kasım/1931	(1)	80 — 82
— San'at Esnafı kooperatifleri ve Birlikleri.	Ara. - Ocak/1932	(2)	130 — 140
— Şarl JİT (Charles GIDE).	Şub. - Tem./1932	(3,4,5)	224 — 229
— Şarl JİT'in gönderdiği mektubun fotokopisi	Şub. - Tem./1932	(3,4,5)	230 — 231
— Şarl JİT'in gönderdiği Mektubun Tercümesi.	Şub. - Tem./1932	(3,4,5)	232 — 233
— Türk Kooperatifçilik Cemiyeti'nce kabul olunan mukavelename tipi.	Temmuz/1939	(9)	95 — 101
TUNAIL, Y. :			
— Finlandiya'da kooperatif teşkilâtı.	Eyl./1941	(10)	102 — 106
TÜRK Kooperatifçilik Cemiyeti :			
— Cemiyetin ilk Beyannamesi.	Kasım/1931	(1)	10
— Cemiyetin ilk Beyannamesi. (1931)	Temm./1939	(9)	4
— Cemiyetin 2. Beyannamesi. (2.X.1931).	Kasım/1931	(1)	11 — 15
— Cemiyetin 2. Beyannamesi. (1931)	Temm./1939	(9)	5 — 9
— Cemiyetin mektep müdürlerine gönderdiği sirküler sureti.	Kasım/1931	(1)	11
— Cemiyetin 2. Beyannamesi.	Ara. - Ocak/1932	(2)	104 — 108

	Tarih	Sayı	Sayfa No.
UZEL, Celâl :			
— Kooperatifçiliğimizin gelişmesinde eğitim zorunluğu.	Aralık/1970	(11)	111 — 116
UZGÖREN, Nusret N. :			
— Bir hamle daha.	Aralık/1970	(11)	7 — 11
— Kooperatiflerin zayıf tarafları.	Eylül/1941	(10)	50 — 58
WİBRANDT, Dr. Hans :			
— Türkiye Ziraî Kooperatif Teşkilâtı.	Temm./1939	(9)	137 — 159
YAYIN Kurulu :			
— Yeniden çıkarken.	Aralık/870	(11)	3 — 5

Türk Kooperatifçilik Cemiyetinin (T. Koop. K.) Kasım/1931 — Eylül/1971 tarihleri arasında çıkardığı «3» Aylık Kooperatifçilik Dergilerinde imzasız olarak yayınlanan yazıların

ENDEKSİ

Sayı : 1 — 14

—A—

Afyon Kooperatifleri.	Kasım/1931	(1)	50 — 52
Anketimiz.	Kasım/1931	(1)	71
Anketimiz.	Ara. - Ocak/1932	(2)	187
Ayakkabı İstihsal Kooperatifleri Paris beynelmilel Konferansı.	Kasım/1931	(1)	79
Aydın İncir Mustahsilleri Kooperatifleri bü-yüyer.	Şub. - Tem./1932	(3,45)	342

—B—

Büyük Ğazi'nin (ATATÜRK) kooperatifçilik hakkındaki mucez fikirleri.	Ara. - Ocak/1932	(2)	99
--	------------------	-----	----

—C—

Cemiyetin teşekkülüne ait telğraflar ve gelen cevaplar.	Kasım/1931	(1)	8 — 9
---	------------	-----	-------

—E—

Ebedi Şef Atatürk'ün kooperatifçilik hakkındaki mucez fikirleri.	Temm./1939	(9)	10
Ecnebi Kooperatif Haberleri :			
◦ Beynelmîlî kooperatif tetkik Cemiyeti.	Kasım/1931	(1)	72 — 73
◦ Fransada İstihlâk kooperatiflerinin faa.	Kasım/1931	(1)	73 — 74
◦ Ziraat Kooperatifleri	Kasım/1931	(1)	74
◦ Mühim bir mesele (ziraat ve istihlâk kooperatif birlikleri.)	Kasım/1931	(1)	75 — 78
◦ Çekoslovakya'da bir Merkez Sanayi Bankası	Kasım/1931	(1)	78 — 79
◦ Prof. Charles GİDE'nin Dergimize Mektubu.	Ara. - Ocak/932	(2)	200 — 202
◦ Ayakkabı istihlak kooperatifleri.	Ara. - Ocak/932	(2)	202 — 204
◦ Bulgaristanda kooperatif hastanesi.	Ara. - Ocak/932	(2)	204 — 210
◦ Bulgaristanda Kooperatif hayatı.	Ara. - Ocak/932	(2)	210 — 212
◦ Bulgar Merkez Kooperatif Bankası.	Ara. - Ocak/932	(2)	212 — 214

—F—

Faaliyete geçmiş olan kooperatifler.	Ara. - Ocak/1932	(2)	176 — 186
--------------------------------------	------------------	-----	-----------

—G—

Galatasaray Lsesi Talebe Sandığı Tarihçesi.	Ara. - Ocak/1932	(2)	194 — 199
Gazi Hazretlerinin (Atatürk) Nutku.	Ara. - Ağus/1932	(6,7,8)	373 — 374

—İ—

İsmet Paşa (İNÖNÜ) hazretlerinin fikirleri.	Ara. — Ocak/932	(2)	100
İsmet Paşa (İNÖNÜ) nın nutku. (2011. 1932).	Ara. - Ağus/932	(6,7,8)	375 — 387
İsmet Paşanın nutku (4.11.1932).	Ara. - Ağus/932	(6,7,8)	388 — 393
İsmet Paşanın nutku (12.11.1932).	Ara. - Ağus/932	(6,7,8)	398 — 406
İstanbul Liman Şirketi Kooperatifi.	Ara. - Ocak/932	(2)	188 — 194
İstanbul Liman Şirketi Kooperatifi.	Şub. - Tem./932	(3,4,5)	347 — 348
İstanbul Belediyesinin kooperatif teşeb.	Şub. - Tem./932	(3,4,5)	748 — 749
İstanbul Ticaret Odasının Kontenjan hakkındaki raporu.	Ara. - Ağus/932	(6,7,8)	550 — 559

—K—

Kıbrıs Kooperatifler kanunu ile Türk kooperatifler kanununun mukayesesi.	Mart - Haz./971	12,13)	71 — 80
--	-----------------	--------	---------

—M—

Maarif Vekili Esat beyin fikirleri.	Ara. - Ocak/932	(2)	103
Mecmuanın yeni istikameti.	Eylül/1941	(10)	1 — 2
Milli Aydın Bankası.	Kasım/1931	(1)	53 — 54
Meclis Reisi Kâzım paşanın nutku (12.11.32).	Ara. - Ağus/932	(6,7,8)	394 — 397

—P—

Profesör Charles GİDE.

Ara. - Ocak/932

(2) 109

—R—

Recep (Peker) beyin fikirleri.

Ara. - Ocak/932

(2) 101 — 102

Recep (Peker) beyin kooperatifçilik konusun-
da iki mühim nutku.

Şub. - Tem./932

(3,4,5) 219 — 223

—T—

The Development of Agricultural
Cooperatives in Turkey.

Mart Haz./1971

(12.13) 23 — 25

Türk Kooperatifçilik Cemiyeti Nizamnamesi.
(2.5.1931)

Kasım/1931

(1) 5 — 7

Türk Kooperatifçilik Cemiyeti yarası.

Temm./1939

(9) 11 — 13

Türkiye Ziraat Bankası.

Şub. - Tem./1932

(3,4,5) 345 — 346

Tütün Kongresi - Kongre Mukarreratı.

Ara. - Ocak/1932

(2) 162 — 168

—V—

Vali Kâzım paşanın beyanatı.

Ara. - Ocak/932

(2) 168 — 172

—Y—

Yeni teşekkül eden kooperatifler.

Şub. - Tem./932

(3,4,5) 343 — 344

Yeni teşekkül eden kooperatifler listesi.

Ara. - Ağus/932

(6,7,8) 570 — 572

Yusuf Kemâl (Tengirşek) beyin fikirleri.

Ara. - Ocak/932

(2) 104

—Z—

Ziraat Bankasının emtia mukabili irazları.

Ara. - Ocak

(2) 173

Zirai Kredi Kooperatiflerin Ekim/1931
ğayesi itibariyle vaziyet cetveli.

Kasım/931

(1) 62

Zirai Kredi kooperatiflerinden başka
teşekkül eden diğer kooperatifler.

Kasım/931

(1) 63 — 70

Zirai Kredi Kooperatiflerinden başka
teşekkül eden diğer kooperatifler.

Ara. - Ocak/932

(2) 174 — 175

Zirai Kredi Kooperatifleri son vaziyet.

Ara. - Ocak/932

(2) 168 — 172

300'e yaklaşan subemizle hizmetinizdeyiz

Bankacılık işlemlerinizde
sizlere yardımcı olmak, size daha yakın
bulunmak için açtık 300'e yakın Subemizi.

Yurdun her köşesinde
yeni şubelerimizle hizmetinize koşuyoruz.

*Yarımın da
Bankası*

TÜRKİYE HALK BANKASI

KOOPERATİFÇİLİK

Founded in 1931

Kooperatifçilik is the publication of The Turkish Cooperative Association. It is published four times a year. The subscription price to the review is \$ 4 a year, air mail included. Correspondance relating to the review should be sent to «Türk Kooperatifçilik Kurumu, Mithatpaşa Caddesi 38, Ankara - Turkey.»

The Turkish Cooperative Association assumes no responsibility for the views expressed by authors whose contributions appear in Kooperatifçilik.

Editor For
The Turkish Cooperative Association
Türk Kooperatifçilik Kurumu
Editorial Board
Celâl UZEL
Basri İMECE
Osman ATTİLÂ

Each issue of the review will contain some articles, research notes, communications, book review, announcement and news notes on cooperatives in English or, French language. But the review is mainly issued for the Turkish readers. For that reason the contents will be mainly Turkish.

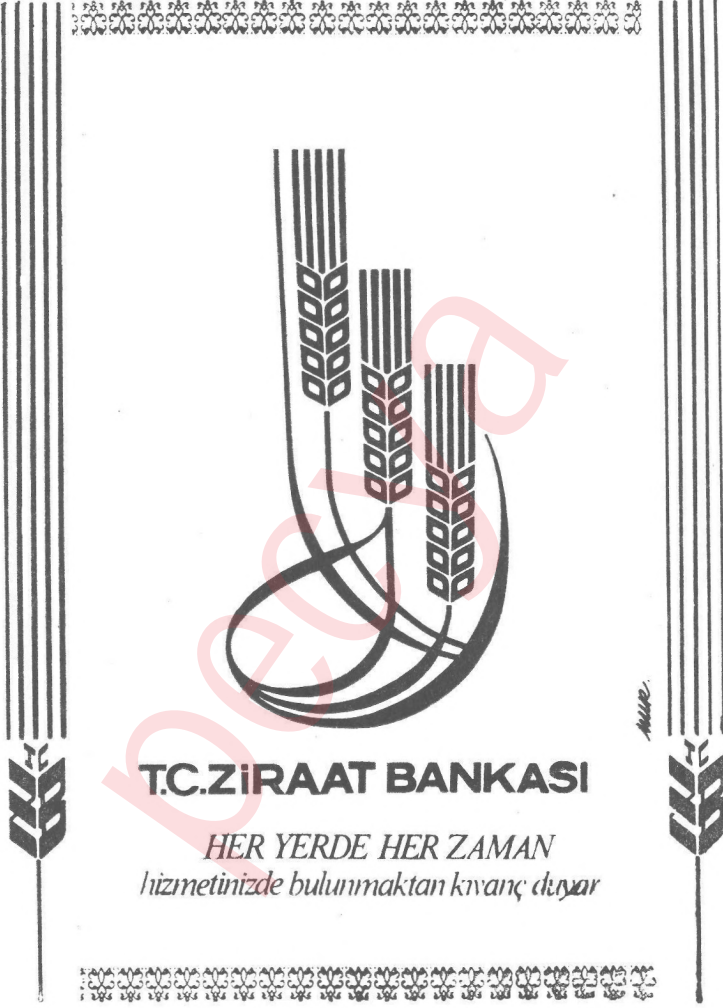

ADMINISTRATORS BOARD

Nusret UZGÖREN, Chairman	Former General Director, Turkish People's Bank.
Celâl UZEL, Vice Chairman	Engineer, Former General Director of Turkish Cooperative Association
Kadir GÖZÜBÜYÜK, (Tresurer)	Asst. Director of the agriculture Department
Nuri ABAÇ	Advisor, State Planning Organisation
Şimşek ARMAN	Assistant General Direktor of Training and Research General Directorate Ministry of Rural Affairs and Cooperatives
Osman ATTİLÂ	Poet, Editor
Yıldırım ERGİDEN	Former Director Turkish People's Bank.
Hasan Tahsin EROL	Agricultural Former Economist - Advisor
Ekrem GÖL	General Director, Agricultural Credit Cooperatives.
Süleyman GÖKEER	Advisor, Turkish Agricultural Bank.
Basri İMECE	Asst. Director, Public Relations Department of the Turkish Agricultural Bank.
Kadir KALFA	Agricultural Engineer, Ministry of Rural Affairs and Cooperatives
Prof. Dr. Ziya Gökalp MÜLÂYİM	Ankara University, Faculty of Agriculture.
Prof. Dr. Necmi SÖNMEZ	Ankara University, Faculty of Agriculture.
Kâzım SEÇER	Director, T.C. Agricultural Bank

BOARD OF AUDITORS

Şahinkaya DİL	Asst. Director.
Yaşar Faruk İNAL	Accountant.
Turgut YILDIRIM	Poet, Editor
	Chairman Agricultural Engineer,

T.C. ZİRAAT BANKASI

*HER YERDE HER ZAMAN
hizmetinizde bulunmaktan kıvanç duyuyor*